

**Mo:fo:s Agel We Fo:l Eyo:
Kolin
Kaluka:isalemo: Sa:sa:liga:fo:
Asuluma:no: towo: we**

Fo:ldo: elen ho:len a:namio;, Kolin amisa:n alan a:no: Akaya hen, Gilig doba:da: elen. Fo:l eyo: Kolin amisa:n alan a:namio;, Ya:suwa: towo: a:na mo:mo:da widaki, sa:so: a:na mo:mo:do:. Ko:sega Fo:l e Kolin sa:so: ta:ta:sa:ga;, nanogo: A:fesa:s a:na dia:ni ho:no:go:lab amio;, hida:yo: nowo: Kolin sa:s us a:na fa:la:dowo:. A:la:gabiki Fo:l eyo: imo:wo: asulo: nafa dimiaki a:la:ta:ga;, hida:yo: ililo: diab a:no: ko:lo: digalakiyo;, mo:fo:s we a:na sa:sa:liga:fo:.

Fo:l eyo: to we sa:sa:lakiyo;, Keliso kaluka:isale ko:lo: Kolin sa:s a:namilo: sab a:no: tilidabu ililo: a:no: mogagabiki, e kele asulaki sa:sa:lo:. Ili sa:s us a:namio: hida:yo: da:lab. Kaluka:isale nolo: aloba:dab, nolo: uwo: dian man dimidab, nolo: Ya:su Asulo: ma:no:lo: nab amio: hala dimidab, a:la:ta:ga: Keliso kalu egelebo: mo:walila:lab. Hida:yo: a:no: sa:s usamio: alan fa:la:dowo:. A:la:fo:ko:lo: Fo:l eyo: iyo: digalema:ki towo: wido:. Eyo: ga dian man tog digalo: a:no: wido;, a:la:ta:ga: hida:yo: ko:lo: kalu Godeya: Mamaya:lo: mo:tililia: ha:na:lab ilo: amilo: fa:la:doma:nigab a:no:lo: wido:. Gulugulu-lan man nafa a:no:lo:, Mama Malilo:wa: boba nafa ko:lo: Keliso kaluka:isalemo:lo: dimian a:no:lo: wido:. A:la:ta:ga: sowo: kaluwo: tambo a:ma:la: dasima:ika: a:la:likiyo: wido:.

Fo:l elo: to ko:lo: Kolin kaluka:isalemo:lo: wido: a:namio: imo:wo: hida:yo: dimiaki go:lo:b a:la:asulo:. Fo:l eyo: Godeya:lo: asulab au asuwa:takiyo:, kaluka:isalemo:wo: mada dinafa fanda sio:. A:la:ta:ga: heb 13 a:namio: Fo:l eyo: towo: a:la:sio:, nowo:mbo:lo: ha:fo: disa:lan man a:no: boba wa:la:b ko:lo:, Godeya: ene kaluka:isalemo: dimia:sen.

¹⁻² Ne Fo:l, Godeya: ene asulo:wa: ilikiyo:, ne da:feyo: ko:lo:, ne Ya:su Kelisowa:lo: iliga:felo: kalu nowo: ne. Nili nao Sostenes naino: mo:fo:s we sa:sa:la:sa:ga:, Gode amilo: tilidabu kaluka:isale Kolin amisa:n usamilo: sab gimo: a:na iliga:to:l. Gio: Godeya: eno:le dowasa:ga:, Ya:suwa dowakiyo: malilo:le doma:ki, Godeya: gio:lo: da:feyo:. A:la:ta:ga: kaluka:isale heno: tambo amilo: sab abeyo: ni Alan Ya:su Kelisowa: wi amilo: tilida:dab i a:no:, Gode eyo: iyo: malilo: ta:fo:. Ya:su e, ili Alano:lo:, a:la:ta:ga: nili Alano:lo: e.

³ A:la:fo:ko:lo: ha:fo: disa:ma:no: man o:lia: ha:sa dowan man o:lia:yo:, nili Do Gode o:lia: Alan Ya:su Keliso o:lia:ma:yo: gimo: dimina:ki dulugu so:lo:l.

Godemo: mada o:m a:la:sio:

⁴ Ya:su Keliso eya a:la:ta:ga:yo: Gode eyo: gi o:lia:yo: ha:fo: disa: ko:lo:, niyo: ho:lono: tambo gi asulakiyo: Godemo:wo: mada o:m a:la: sa:la:lo:l.

⁵ Gio: Ya:su Keliso eya dowab amio:, kelego: nafaleyo: gimo: dimi ko:lo:, gio: asulo: nafale o:lia:, Godeya: to walama:no: asulo: a:no:lo: di ko:lo:lab.

⁶ Nililo: Keliso ko:lo: gimo:lo: wido: a:no:, gi amio: hendele ege alilaki, halaido: a:lab.

⁷ A:la:fo:ko:lo: gio: Alan Ya:su Keliso kalab amilo: fa:la:doma:nigab a:no: ko:lo: yasila:lab amio:, Godeya: Mama eyo: bobayo: gimo:wo: tambo dimia:lab ko:lo:, gi amio: mo:kele doma:ib.

⁸ Ya:su eyo: gio: halale alita:i ha:na:la:ga:, henfelo: welo: edaba ta:fa:ib. A:la:dimida:li ha:na:la:ga:yo:, Alan Ya:su Kelisowa: ho:len a:namio: gi amio: hala dimido:wo: mo:ba:ba:ib.

⁹ Gode eyo: hendele dimida:sen ko:lo:, elo: sio: a:no: tambo ilili alifa:ib. A:la:ta:ga: Gode imilise a:ma:yo: gio: ene so:wa Alan Ya:su Keliso o:lia: doma:ki ho:ido:.

Tilidabu kaluka:isaleyo: ko:lilo: alobono:

¹⁰ Ni nao nado i, Alan Ya:su Kelisowa: wiya ilikiyo:, niyo: towo: halaido: gimo: sa:ma:nigo:l. Keliso kaluka:isale nol o:lia:yo: asulo: imilig dowaki, gi usamio: aloba:da:so:bo. Gio: ua dowaki asulo:wo: imilise dowa:bi.

¹¹ Ni nao i, Koloeya: ayamilo: sa:sen nolba:yo: nemo:wo: gio: gegelebo: towa:yo: kega:laka: a:la:sio:.

¹² Niyo: gililo: to weaundo: kegakilo: sa:lab a:no: ko:lo: so:lo:l. Kalu nolba: sa:lakiyo:, “Ne Fo:l kudu ho:no:l.” Nolba:yo:, “Ne Abolos kudu ho:no:l.” Nolba:yo:, “Ne Bida kudu ho:no:l.” A:la:ta:ga: nolba:yo:, “Ne Ya:su Keliso kudu ho:no:l” a:la:sa:la:lab.

¹³ A:la:do: alobana sa:labko, Ya:su Kelisowo: usa aloba:daki auma:ib. Folo: gi asuwa:taki i malana aluwa:le? A:la:ta:ga: gio: Fo:la: wiya ho:na to:lolo: ko:lo: gaida:le? A:la:ba!

1:8: 1Tes 3.13, 5.23 **1:9:** 1Tes 5.24, 1Yo:n 1.3 **1:10:** Fili 2.2

1:12: Ilig 18.24-28, 1Kol 3.4

14 Gi us a:namio: niyo: kalu a:la:, Kilisbus o:lia: Gaius o:lia: a:no:ko: ho:na to:lolo:. Kaluka:isale nolo: niyo: ho:n amio: mo:to:lolo: ko:lo:, Godemo:wo: mada o:m a:la:so:lo:l.

15 A:la:go:ko:lo: kalu noma:yo: ne Fo:la: wiya ho:n amio: a:na to:lolo: a:la:bo: mo:sa:ma:ib.

16 A, hendele niyo: Stefanasa: eso:lo: a:no:lo: ho:na to:lolo:. Ko:sega kalu nolo: niyo: ho:na to:lolo: a:la:bo: mo:asulo:.

17 Mo:wo: kaluka:isale nolo: niyo: ho:na to:lola:melea:ki, Ya:su Keliso eyo: ne a:na iliga:foma. Ko:sega eyo: ne ene to nafa a:no: ko:lo: fanda wida:melea:ki iliga:fo:. Niyo: to nafayo: widakiyo:, asugdo: di o:ngo: dowakiyo: towo: mo:wido:. Niyo: a:la:wida:li kibo:bowo: Ya:su Keliso ko:lo: i malan amilo: sowo: a:ma: halaido:wo: o:ngo:malo:ngo: domabe.

18 Kaluka:isale nolo: Ya:su e i malana sowo: a:la:bo: da:dakiyo:, no:nolo: to sa:lab a:la:asulab. Kaluka:isale i a:no: de hena sulufa: ha:nakigab. Ko:sega Godeya:lo: asuwa:takilo: gasilia:lab kaluka:isale niliyo:, Ya:su i malan amilo: sowo: a:no: Godeya: ene halaido: a:ma: go:.

19 Godeya: ene to sa:sa:lo: amio: a:la:sio:,
 “Kaluka:isale abeyo: e kailaki asulo: nafaleyo: ne dilo:b a:la:asulalega, Gode eyo: iyo: asulo:wo: malo:ngo: ta:felema:ib.

Kaluka:isale abeyo: e asugdo: di a:la:asulalega, ililo: dimidama:no: asulab a:no: Gode eyo: ka:ma:ib.”

20 A:la:fo:ko:lo: asugdo: di kaluka:isale i

1:14: Ilig 18.8, Lom 16.23 1:16: 1Kol 16.15 1:18: Lom 1.16

1:19: Ais 29.14 1:20: Job 12.17, Ais 19.12, 33.18, 44.25

a:no: wagama:iba? Mo:sa:sa: elelo: asulo: kalu i o:mo:wo:lo: waga fa:la:doma:iba? A:la:ta:ga: henfelo: wenamilo: asulo:wo: nafa dia:sa:ga:lo: nenelakilo: saeta:lowan kalu i a:no:lo: wagama:nigaba:le? Asulo: nafayo: henfelo: amilo: di a:no: Gode eyo: no:nolo: alitaki o:ngo:malo:ngo: ta:felo: ko:lo:lab

²¹ Godeya: ene asulo: nafale a:ma: togo: we a:na dimidalia: difa:. Henfelo: kaluka:isaleya: ene asulo: a:na ilikiyo:, Godeyo: mada mo:fanda asululia:ib. Ko:sega kaluka:isale abeyo: nililo: to widab a:no: tilida:dalega, Gode eyo: i a:no: asuwa:taki gasilia:ib. To nililo: widab a:no: henfelo: kaluka:isaleya:yo: o:ngo:mal a:la:asulab.

²² Yu kaluka:isale iliyo: molo ha:na:no: ko:li ko:lilo: a:no: ba:ba:no: asulo:, a:la:ta:ga: Gilig kalu iliyo: asulo: nafa o:lia: asug nafa o:lia:yo: ko:lo: dia:no: kedo:.

²³ Ko:sega niliyo: Ya:su Keliso ko:lo: i malan amilo: sowo: a:no: wida:lo:l ko:lo:, Yu kaluka:isale iliyo: to a:no: mo:beaki mo:tilida:dab, a:la:ta:ga: Yu kaluka:isalema iliyo: a:no: madali to sa:lab a:la:asulo:.

²⁴ Godeya:lo: da:fea:sa:ga:lo: ho:leli kaluka:isale nio:, nolo: Yu kaluka:isale, nolo: Yu kaluka:isalema. Ko:sega nio: tambo to wido: we tilida:da:sa:ga:yo: a:la:asulo:, Keliso e Godeya: ene halaido:wo: o:m, a:la:ta:ga: asug nafaleyo: mo:wo: E.

²⁵ Henfelo: kaluwa:yo: Godeya: ene asulo: a:no: o:ngo:ma a:la:asula:sen. Ko:sega Godeya: ene asulo: a:ma:yo: henfelo: amilo: asugdo: di

fa:la:dowab a:no: tininila: ko:lo:lab. A:la:ta:ga: henfelo: kaluwa:yo: Godeya:lo: dimido: a:no: halaido:lo:ma a:la:asula:sen ko:sega, Godeya:lo: dimido: a:ma:yo: henfelo: kaluwa: halaido: a:no: tininila: ko:lo:lab.

²⁶ Ni nao nado i, Gode eyo: gio: o:ho:lema:no: amio:, gio: tamin amio: kalu o:bo:ngo: elena:le asuluma. Henfelo: kaluwa: siwa:l amio:, gio: asulo:lo: di kaluwo: modo:lo: mo:elen. Gio: halaido:lo: bo:fo:lowan kaluwo: modo:lo: mo:dowo:. A:la:ta:ga: gio: wilo: di kaluwo: modo:lo: mo:fa:la:dowo:.

²⁷ Ko:sega Gode eyo: henfelo: wenamilo: asulo:lo: di kalu a:no: ko:lo: sendeloma:kiyo:, henfelo: kaluwa: siwa:l amilo: asulo:lo: mo:di kalu a:lab a:no: ko:lo: da:fe alita:sen. Gode eyo: henfelo: wenamilo: halaido:lo: bo:fo:lowan kalu a:no: sendeloma:kiyo:, halaido:lo:ma kalu a:no: ko:lo: da:fe alita:sen.

²⁸ Gode eyo: henfelo: wenamilo: wilo:ma kaluka:isale o:lia:, wa:feyo: kaluka:isale o:lia:, kaluka:isale o:ngo:malo: o:ngo: ba:dab a:no: ko:lo: dia:sen. Kaluka:isale i a:na a:la:ta:ga:yo:, Gode eyo: wilo: kalu a:no: sana to:lolaki, o:ngo:malo:ngo: ta:ta:sen.

²⁹ A:la:go:ko:lo: kaluka:isale imilig noma:yo: Godeya: siwa:l amio: enen wiyo: mo:wabulu sa:ma:ib.

³⁰ Gio: Ya:su Keliso amilo: dowab a:no:, Gode enen go:. Gode eyo: Ya:su Keliso e nili asulo: nafale mo:wo: e ta:fo:. Ya:su Keliso eyo: nio: Godeya: siwa:l amio: digalo: kalu doma:ki ta:fo:.

Eyo: nio: Godeya: ene malilo: kaluka:isale doma:ki ta:fo:. A:la:ta:ga: nio: man mogago: usamilo: eleno:, Ya:su Keliso e sili alifa:.

³¹ A:la:fo:ko:lo: Godeya: to amio: a:la:sa:sa:lo:, “Kalu abeyo: sagala:liki to sa:ma:no: asulab a:no:, Kalu Alana: wiyo: ko:lo: duludakiyo:, towo: sagala:liki sa:la:bi.”

2

Ya:su i malan amilo: alu a:no: ko:lo: fanda wido:

¹ Ni nao nado i, ne gilo:wa ya:sa:ga:yo:, Godeya: to hendele a:no: ko:lo: kalaba widakiyo:, niyo: asulo:lo: di kaluwa:lo: widan aumbo: mo:wido:.

² Mo:wo: ne gi o:lia: ilikiyo:, niyo: kelego: nolo: tambo ga:lilaki, Ya:su Keliso a:no:leko: asula:mela:no: dowab. Ya:su e ko:lo: i malan amilo: sowo: a:no:, ne mada asula:mela:no: dowab.

³ A:la:ta:ga: ne gilo: amilo: mio: ho:len a:namio:, halaido:lo:ma dowaki, kiyo: bibisoda:sa:ga: tagio: alan dowo:.

⁴ To nilo: sa:la:len o:lia: to nafa wida:len o:lia:, asulo:lo: di kaluwa:lo: widan aumbo: mo:wida:len. Niyo: to widakiyo:, Mamaya: ene halaido:wo: ko:lo: gimo:wo: fanda wida:len.

⁵ Nilo: a:la:do: wida:len a:no: mo:wo: we. Gili tilidabuwo: henfelo: kaluwa:lo: asulo: widab a:na tili asulabena:ki go:. Ko:sega gio: Godeya: ene halaido: imilise a:na tilidabuma:ki asulab.

Asulo: nafayo: Mamaya: dimian

⁶ Hendele, tilidabu kaluka:isale halaido:lo: dowab o:mo:wo:, niliyo: to halaido:wo: wida:sen.

Ko:sega to halaido: a:no:, henfelo: kaluwa: asulo:wa a:la:ta:ga:yo: mo:di. Henfelo: wema: misa: kalu a:na a:la:ta:ga:yo:lo: mo:di. Kalu i a:ma: halaido:wo: o:ngo:malo:ngo: doma: ha:na:lab.

⁷ Nililo: to halaido: wida:sen a:no: Godeya a:la:ta:ga: di. Godeya:lo: asulo: nafa dimidaefa: to a:no:, tamin amio: wo:no:le delen ko:lo:, kaluka:isaleyoy: mo:asulo:. Nio:lo: Godeya: ene malilo: nafa a:no: dia:ga: mesea:ki a:la:likiyo:, henfelo: we semo: dimido: iliki, a:na dinali saefa:. Ko:sega o:go: niliyo: asuluma:no: to nafa a:no: kalaba fanda wido:l.

⁸ Godeya: asulo: to nafa a:no: henfelo: amilo: misa: kalu i a:no: tambowo: mo:fanda ba:ba:. Iyo: to nafa a:no: asulo: kibo:bowo:, nili wabulun Ya:su e, i malan amio: mo:sana somabe.

⁹ To a:no: ko:lo: sa:lakiyo:, Godeya: ene bugo: amio: towo: a:la:sa:sa:lo:,
 “Godelo: mada alan asulab kaluka:isale o:mo:lo:,
 Gode elo: kelego: nafa dimidama:no:
 a:la:likilo: dimidaefa: a:no:,
 kalu imilig noma:yo: siya:yo: mo:ba:ba:
 a:la:ta:ga: ka:la:na:yo:lo: mo:dabu.
 Kelego: a:no: kaluwa: asulo: amio:lo: mada
 mo:asulufo:len.”

¹⁰ Tamin amio: Godeya:lo: dimidaefa: a:no: wo:no:le delen ko:sega, o:go: Mama eya a:la:ta:ga:yo: Gode eyo: nimo:wo: kalaba walalifa: ko:lo:lab. Mama Malilo: eyo: kelego: tambo dinafa fanda asululiaki, Godeya: ene asulo: usamilo: wo:no:lelo: da:lab a:no:lo: e fanda asulo: ko:lo:lab.

¹¹ Kaluwa: asulo: usamilo: da:lab a:no: kalu noma:yo: mo:asulo: ko:sega, kalu a:ma: ene

mamaya: asulufo:lab. A:la:do: gan aumbo:
kalu imilig noma:yo: Godeya: asulo:wo: mada
mo:asuluma:ib. Godeya: ene Mama a:ma: ene
asulufo:lab.

¹² Niliyo: henfelo: wema: mama ko:lo: dima.
Ko:sega niliyo: Godeya:lo: boba nimo:lo: madalilo:
dimi a:no: dinafa fanda asuluma:kiyo:, Mama
Godelo:wa a:la:ta:ga:lo: mio: a:no: ko:lo: di.

¹³ Niliyo: boba dimi a:no: ko:lo: sa:lakiyo:, henfelo:
kalu wema: asulo: a:na dia:sa:ga:yo: mo:sa:la:sen.
Ko:sega Mama Malilo: a:ma:yo: nimo:wo: wid-
abiki, niliyo: to hendele Mamaya:lo: a:no: ko:lo:
wida:sen.

¹⁴ Kaluka:isale abeyo: Godeya: ene Mamayo: e
amio: mo:dowo:lalega, Godeya: ene Mamaya:
asulo: nafa ko:lo: yab a:no: mada mo:dia:ib. Iliyo:
asulo: nafa a:no: madali to walab a:la:asulab. To
a:no: Mama enenko: fanda widab ko:lo:, iliyo:
mada mo:asuluma:ib.

¹⁵ Kaluka:isale abeyo: Godeya: ene Mamayo:
e amio: dofo:lab a:ma:yo:, kelego: tambo o:li
alobana asuluma:ib. Ko:sega ililo: asulo: a:no:
kaluka:isale nol, Godeya: Mamalo:ma dowab
a:ma:yo: mada mo:alobana ba:ba:ib.

¹⁶ Godeya: ene bugo: amio: towo: a:la:sa:sa:lo:,

“Kalu imilig noma:yo: Kalu Alana: asulo:wo:
mada mo:fanda asuluma:ib.

Kalu noma:yo: Kalu Alanbo:wo: mada
mo:wala sa:ma:ib.”

Ko:sega Ya:su Kelisowa: asulo: a:no: ni amio:
dowab.

3

Tilidabu kaluka:isaleyo: alobo:no:

¹ Ko:sega ni nao nado i, ne gi o:lia: silikiyo:, Mamalo: dowo: kalu o:mo:lo: wido: o:leaumbo: gimo:wo: a:la:bo: mo:wido:. Kaluka:isale henfelo: wema: mando: kudu ha:na:lab o:mo:lo: widan au wido:. Ya:su Keliso amilo: tilidabu gililo:wo:, so:wa tuo:lun o:ngo: dofo:len.

² Gio: ma:no: halaido:wo: semo:ma:no: dowo:lo:biki, niyo: gimo:wo: bo ibo: ko:lo: dimi. Hendele o:go:lo: gio: ma:no: halaido:wo: semo:ma:no: dowo: ko:lo:lab.

³ Mo:wo: gio: go:no:n do:mo:wa:lo: asulab au o:kudu ha:na:lab. Gio: eteaki, gegelebo: towa:yo: kega:lab ko:lo:, man a:ma:yo: go:no:n do:mo:wa:lo: asulab a:no: kudu ha:na:lo:l a:la:li widakigab. Gio: henfelo: kaluka:isaleya:lo: man dimidan o:leau dimida:lab.

⁴ Gi us amio:, kalu noma: sa:lakiyo:, “Ne Fo:l kudu ho:no:l,” a:la:ta:ga: noma:yo:, “Ne Abolos kudu ho:no:l.” A:la:do: sa:la:lab a:ma:yo:, gio: henfelo:wa: man o:kudu ha:na:lo:l a:la:li widakigab.

⁵ Giliyo: dinafa asuluma. Abolos e o:ba? A:la:ta:ga: Fo:l elo: o:ba:le? Na:no: Godeya: nanog dian kalu ko:lo:, ene nanog a:no: dia:lab amio:, gio: tilidabuwo: a:na fa:la:dowo:. Alana:yo: emo:wo: nanogo: ko:li dimiaki, a:la:ta:ga: nemo:wo:lo: ko:li dima:ki dimi ko:lo:, na:no: nanog a:no:ko: dia:li sen.

3:2: Hibu 5.12-13, 1Bid 2.2

3:3: 1Kol 1.10-11

3:4: 1Kol 1.12

3:5: Ilig 18.4,11,27-28

⁶ Ne folo: gelo:, a:la:ta:ga: Abolos e egelo:wa ho:ndo: tula:sen. Ko:sega e fa:la:ma:no: a:no: Godeya: ene dimida:sen.

⁷ A:la:fo:ko:lo: elo: gelan kalu a:no: a:la:ta:ga: e gelo: amilo: ho:ndo: tula:sen kalu a:no:lo: a:ma: wiyo: mo:sa:ma:ib. Ko:sega Gode, egelo:lo: fa:la:mena:kilo: dimidalitab a:no: alandeyo: o:m.

⁸ Kalu elo: gelab a:no: a:la:ta:ga:, kalu e gelo: amilo: ho:ndo: tulab a:no:lo:, a:la:ma:yo: nanogo: imilig ko dimidab. A:la:ta:ga: kalu a:la: o:mo:wo: wa:lo:, enedo: nanog dimido: o:leau ilili dimia:ib.

⁹ Godeya: ene nanog a:no: na:nbo: dimi ko:lo: nani dia:lo:l. Gio: Godeya: ene egelo: ko:lo: a:lab. A:la:ta:ga: gio: Godeya: ene a ko:lo: a:lab.

¹⁰ Gode eyo: nemo: ha:fo: disa:laki asulo:wo: dimi ko:lo:, ne alo: dian asulo:lo: di kalu o:ngo: fa:la:do alitabiki, niyo: aiko:wo: halaido: gelo:. A:la:ta:ga: aiko: nilo: gelo: wa:l amio:, kalu noma:yo: ayo: a:na fa:la:do alitab. Ko:sega Godeya: nanogdo: dian kaluwo: tambo nanogo: a:na diakiyo: dinafa ba:da:liki dia:bi.

¹¹ Kalu noma:yo: aiko: gelo: a:no: dugula:sa:ga:yo:, ko:li nowo: mada mo:gema:ib. Aiko: halaido: ko:lo: o:ma gele alifa: a:no: Ya:su Keliso eneno: o:m.

¹² A:la:fo:ko:lo: kaluwa:yo: aiko: halaido: gelo: a:ma: wa:la diakiyo:, nolba:yo: kelego: nafale dia:sa:ga: dia:ib. Kelego: nafa a:no: go:lo:, silbayo:, u nafale a:no:ko: dia:ib. Ko:sega nolba:yo: i a dia:ib, gamba: a dia:ib, a:la:ta:ga: da:fa: buwa: dia:ib.

¹³ A:la:go:ko:lo: Godeya:lo: mo:walilabdo: ho:len a:namio:, kaluwa:lo: nanog dia:len a:no: tambo kalaba fa:la:doma:ib. Mo:wo: ho:len a:namio:, nanog o:bo:ngo: dia:lana:le, deya: da:fealikiyo:, nafa dilo:b a:la:bo: a:na fa:la:dowaliki ba:ba:ib.

¹⁴ Deya:lo: da:fe ba:dab a:namio:, de a:ma:yo: nanog elo: di a:no: mo:nalega, ene wa:lo: a:na dia:ib.

¹⁵ Ko:sega kalu abeyo: nanog elo: di a:no: ko:lo: deya:yo: tambo nalega, nanog elo: dia:len a:ma: wa:lo: sulu ha:na:ib. Ayo: deya: nab amilo: kalu sili handalowo: o:ngo: dowalikiyo:, ene nanog di a:no: tambo sulu ha:naliki, Gode eyo: kalu a:no: a:ma:la: gasilia:ib.

¹⁶ To we dinafa asuluma. Gio: tambo Godeya: ene a ko:lo: a:lab, a:la:ta:ga: Godeya: Mamayo: gi usami sab.

¹⁷ Kaluka:isale abeyo: Godeya: ene alo: mogagi-lab a:no:, Gode eyo: kalu a:no:lo: mogaila:ma:ib. Mo:wo: Godeya: ene a a:no: mada malilo:le, a:la:ta:ga: gio: tambo malilo: a a:no: ko:lo:lab.

¹⁸ Gio: ginina:ma:la:yo: dikidakiyo: halabo: asula:so:bo. Kalu abeyo: henfelo: kaluka:isale wema: siwa:l amio: ne asulo:wo: alan dilo:b a:la:asulalega, henfelo: kaluka:isale wema: siwa:l amio: ge no:nolo: kalu o:ngo: ko:le dowabi. A:la:galikiyo: Godeya: siwa:l amio: ge asulo:lo: di kalu hendeleyo: a:na fa:la:doma:ib.

¹⁹ Mo:wo: henfelo: kaluka:isale wema: asulo: alan di a:no:, Godeya: siwa:l amio: asulo: a:no: o:ngo:malo:ngo: dowab. Godeya: ene bugo: amio: a:la:sa:sali alifa:, “Henfelo: kalu wema:yo: ne

asulo:wo: alan di a:la:asulalikiyo:, Gode eyo: ene asulo: amilo: dimidaefa: a:no: ka:ma:ib.”

²⁰ A:la:ta:ga: Godeya: bugo: amio: to nowo: a:la:sa:sa:li alifa:, “Henfelo: wenamio: asugdo: di kaluwa:lo: dimidama:no: asulo: a:no:, Alan eyo: asug ililo: a:no: fanda ba:da:sa:ga:yo:, o:ngo:malo:b a:la:asula:sen.”

²¹ A:la:fo:ko:lo: giliyo: kaluwa: wiyo: wabu-dakiyo: dulugu sa:la:so:bo.

²² Fo:l nelo:, Aboloso:lo:, Bidayo:lo:, Gode eyo: gio: asuwa:foma:ki, ni we tambo gilo:wa iliga:fo:. Gode eyo: henfelo: kelego: a:ma:yo: gio: nafale mesea:ki dimi. A:la:ta:ga: gio: mela:no:lo: o:sabo:lo:, sowo:wo:lo:, o:gdo: dowa:labo:lo:, tif amilo: fa:la:doma:nigabo:lo:, gio: sagalo: nafa mesea:ki, gimo: dimi ko:lo: gilino:le a:lab.

²³ A:la:ta:ga: gio: tambo Ya:su Kelisowa:no:, a:la:ta:ga: Keliso e Godeya:no:.

4

Kelisowa: ene nanog dian kaluwo:

¹ A:la:fo:ko:lo: gili asulakiyo:, nio: Kelisowa: ene nanog dian kalulo:b a:la:asula:bi. A:la:ta:ga: Godeya: ene to ko:lo: tamin amilo: wo:no:lelo: delen a:no: niliyo: kalaba walama:ki ta:fo:.

² Nanogdo: dian kaluka:isale i a:ma:yo:, nanog dima:kilo: ilo: da:feyo: a:no: sagalema:ki, iyo: nanogo: halale dia:i ha:na:la:ga: ditandala:bi.

³ Giliyo: “Fo:l e nanogo: o:li diaba:le” a:la:liki aloba:dalega, ne mo:kele asuluma:no:. A:la:ta:ga: nolba:yo: mo:walilo: amio:lo: man nilo:wo:

aloba:dalega, ne mo:kele asuluma:no:. Hendele, ne no:no:n a:ma:la:yo: mo:aloba:da:sen.

⁴ Ne mogago:lo: mo:dimido: a:la:asulo:, ko:sega nilo: a:la:do: asulab a:ma:yo: ne digalo: kalu a:la:bo: mo:widab. Mo:wo: kalu Alana:yo: ne ko:lo: aloba:daki sa:ma:ib.

⁵ A:la:fo:ko:lo: mo:walilima:no: ho:lendeyo: o:semo:fa:la:dowo: wenamio:, giliyo: kalu nolo: aloba:da:so:bo. Kalu Alan mia:no: a:no: ko:lo: yasilima:niki. Elo: yabdo: ho:len a:namio:, sololi us amilo: wo:no:lolo: delen a:no: ho:lena dia:fa:ib. A:la:ta:ga: kaluka:isaleya: asulo: usamilo: wo:no:lolo: delen a:no:lo: kalaba dia:fa:ib. Ho:len a:namio: nanogo: ina:li ina:lilo:wa:lo: dimida:len o:leaumbo:, Gode eyo: wa:lo: dimia:ib.

⁶ Ni nao nado i, niyo: Abolos na:na da:fe sa:lakiyo:, gimo:wo: sio:. Giliyo: sa:sdo: bo:fo:lowan kalumo:wo: waga asuluma:nigaba:le a:la:liki walama:ki sio:. Giliyo: na:no: asulakiyo:, Godeya: bugo: amilo: to sa:sa:lo: da:lab a:no: ta:ta:ga: hala ha:nabena:ki wido:l. Giliyo: a:la:gakiyo:, kalu nowo: duludaki, nowo: wa:la: sa:ndaki, a:la:bo: ga:so:bo.

⁷ Ge mada wilo: dowab a:la:bo: abe dimi-abeyo:? Gililo: nanog dimidama:no: asulo: halaido: a:no: tambo, Godeya a:la:ta:ga: di ko:lo:lab. A:la:fo:ko:lo: ge mo:di o:ngo: dowakilo:, go:no:n a:ma:la:lo: wi duludako: wangabi gaya?

⁸ Gili asulakiyo:, “Nio: kelego: nafale a:no: di-akiyo:, nili tilidabuwo: mada halaido: dowab,” a:la:asulo: ko:sega a:la:do: mo:go: ko:lo:lab. Gili asulakiyo:, “Widan kaluwo: niliyo: tinia:sa:ga:,

nio: misa: kalu alan o:ngo: kagayaki, kelego:wo: tambo nili bo:fo:lo:l,” a:la:asulab ko:sega, a:la:do: mo:dowo: ko:lo:lab. Tilidabu gililo:wo: mada halaido: anama:kiyo:, ne alan asulab. Ko:sega gili tilidabuwo: mada halaido:le dowo: kibo:bowo:, gio: misa: kalu o:ngo: dowaliki, ni welo: misa: kalu domabe.

⁹ Ko:sega nio: misa: kalu o:ngo:wo: mo:dowo:l. Gode eyo: iliga:felo: kalu nio: tifdeya ta:tab. Niyoy: da:fe sa:ma:nigo:l. Nio: kalu sana soma:nikilo: sendelia:ga:lo: ane o:ngo: dowab. Nio: sendelo alitakiyo:, henfelo: kaluka:isaleya: siwa:l amio:lo:, ma:mul kaluwa: siwa:l amio:lo:, nio: sanala:ma:no:wo: o:ngo: dowab.

¹⁰ Nio: Kelisowa dowab amio:, kaluka:isale nolba:yo: nio: no:nolo: kalu a:la:asulab. A:la:ta:ga: tilidabu gililo: a:na ilikiyo:, ginina:ma:la:yo: gio: o:ma asulo:lo: di a:la:asulo:. Kaluka:isale nolba:yo: nio: wilo:ma dowo: a:la:asulab. A:la:ta:ga: ginina:ma:la:yo: gio: wilo: kalu alan dowo: a:la:asulab. Kalu nolba:yo: nio: wa:feyo: kalu dowo: a:la:asulab ko:sega, ginina:ma:la:yo: gio: wabulun kalu dowo: a:la:asulab. Gili asulo: a:no: hala fa:la:dowab.

¹¹ Hendele, tamina a:la:ta:ga:lo: dowai mio: a:namio: nio: ma:n o:lia: ho:n o:lia:yo: aundo:ma dowaki, maiyo:ka ta:sen. So:g nililo: ko:lo:wo: bidi alifelo: ko: kagedela:sen. Kalu nolba:yo: nio: mo:gagi yame tandea:sen. A:la:ta:ga: nio: hendo:ma, mageso: o:ngo: sia:sen.

¹² Niliyo: nanogo: nini dagiya: halaido: dimida:sen. Kalu nolba:yo: nio: dio:ge sa:lab

amio:, niliyo: iyo: asuwa:foma:ki, Godemo: dulugu sa:la:sen. Kalu nolba:yo: nio: migi kudaki, hida:yo:wo: dimiab amio:, niliyo: a:ma:la: towo: mo:sa:laki, hida:yo: ililo: dimiab a:no:ko: dia:sen.

¹³ A:la:ta:ga: kalu nolba:yo: nio: sada:dab amio:, niliyo: imo:wo: to nafale a:sa:la:sen. Tamina a:la:ta:ga:lo: dowai mio: a:namio:, kaluka:isale tambowa: siwa:l amio: nio: kelego: heseyo: mo:gago: sandifo: o:ngo: dowaki, nio: o:ngo:malo:ngo: fa:fa:sen.

¹⁴ Niyo: mo:fo:s we gio: sendeloma:ki iliga:to:ba. Ko:sega gio: so:wale, nelo: alan asula:sen o:ngo: dowo: ko:lo:, niyo: hagugo: to we gimo:wo: a:na sa:sa:liga:to:l.

¹⁵ Gili tilidabulo: tilidoma:no: kaluwo: daoseno: do:la:fo: o:ngo: dowo: kibo:bowo:, gili go:lo: modo:wo: mo:domabe. Niyo: to nafayo: gimo:wo: walama: mio: amio:, gio: Ya:su Kelisowa tilidabu a:na ilikiyo:, gili go:lo: imilig ne ko:lo: fa:la:dowo:.

¹⁶ A:la:fo:ko:lo: giliyo: man nilo: dimida:sen a:no: kudu ha:na:lubi.

¹⁷ Gio: a:la: dimida:melea:kiyo:, niyo: Timotiyo: gilo:wa iliga:to:l. Ni so:wa we niyo: mada alan asula:sen. E ho:lono: tambo Alana: nanogo: nafale dimida:sen ko:lo:, gilo:wa iliga:to:l. E gilo:wa fa:la:dowalikiyo:, Ya:su Kelisowa tilida:da:sa:ga:lo: man nilo: dimida:sen a:no: gio: a:asuluma:kiyo:, Timoti eyo: gimo:wo: wida:mela:ib. Man a:la:do: dimida:mela:no: a:no: niyo: heno: tambo amio: tilidabu kaluka:isale tambomo:wo: wida:sen.

18 Gi nolba:yo: ne gilo: amio: mo:mia:nigab a:la:asulakiyo:, ginina:ma:la:yo: kaila:liki ta:sen.

19 Ko:sega Alana:yo: fogo: nemo:wo: dimialega, ne gilo: amio: bo:e mia:no:. A:la:ta:ga: ne ya:ga:yo:, kaluka:isale kaila:likilo: sab a:ma: ini towo: ne alobana ba:ba:no:. Ko:sega a:no: ko:mba. Niyo: halaido: ililo: di a:no: o:ba a:la:ta:ga: dia:le a:la:bo: hendele da:fe ba:ba:no:.

20 Mo:wo: we, Godeya: enedo: bo:fo:mela:no: a:ma: ha:go: kaluka:isalemo: walama:kiyo:, to moso ko:lo: ililo: sa:lab a:ma:yo: mo:walama:ib. Godeya: ene halaido: i amilo: dowab a:ma:yo: kalaba walama:ib.

21 A:la:fo:ko:lo: niyo: gimo:wo: waga dimi-dama:ki asulaya? Niyo: biyo: ta:li siliki, gio: a:na digalema:ki asulaya? O: niyo: ha:fo: disa:lakilo: nofolan man a:na iliki, gimo:wo: ha:sa sa:ma: mena:ki asulaya?

5

Man mogago: gi sa:s us amilo: da:lab a:no: dila:bi

1 Uwo: dian man mogago: nowo: sa:s gi usa fa:la:dowaka: a:la:liki, noma:yo: nemo:wo: sa:labi dabu. Uwo: dian man a:no: ha:la: kaluka:isale iliyo:lo: mo:dimidan a:no: ko:lo: fa:la:dowab. Man a:no: we, kalu noma:yo: iyaya: inga a:no: o:lia: alilab a:la:sa:labi dabu.

2 A:la:ta:ga: ginina:ma:la:yo: wangabiki kailaya? A:la:bo: mo:gaki, gio: go:no:na:ma:la:yo: sende-lowaki, kele asuluma:no:wo: o:li. A:la:ta:ga: man

mogago: wengo:lo: dimidab kalu a:no: sa:s gililo: us a:namio: mo:ta:taki, ha:la:ya o:ta:ta:bi.

³ Hendele ne gi o:lia:yo: mo:so:l ko:sega, mama nilo:wo: gi o:lia: sab. A:la:ta:ga: ne gi o:lia: silikilo: dimidan o:leaumbo:, kalu a:la:do: gab a:ma:mano: niyo: aloba:da:sa:ga:, o:ma dinali saefa:.

⁴⁻⁵ A:la:fo:ko:lo: gio: Alan Ya:suwa: wi amio: kegeakiyo:, ni mamayo: a:la:ta:ga: Alan Ya:suwa: ene halaido:wo:lo: gi o:lia: doma:ib ko:lo:, uwo:lo: dian kalu a:no: Sa:da:na:ya: ene bo:fo:melea:ki, sa:s gi us amio: ta:ta:so:bo. A:la:dimidalikiyo:, Sa:da:na: eyo: ene do:mo:wo: mogaila:ma:ib, ko:sega tif amio: Alana: ene ho:lenu: fa:la:dowalikiyo:, kalu wema: mamayo: asuwa:taki a:ma:la: gasilia:ib.

⁶ Kalu a:no: gi sa:s usamio: o:sab ko:lo:, gio: kailakiyo:, gini wi duludab a:no: mada mogago: Niyo: bale sa:ma:nigo:l ko:lo: asuluma. Yis ha:lu a:no: falawaya dia:talega, falawa a:no: tambo anama:ib. Giliyo: man mogago: a:no: mo:dilalega, gi amio: ta:noma:ib.

⁷ Yu kaluka:isale iliyo: Tinio: Asulo: Ma:no: ho:lenu: fa:la:dowab amio:, yis kelego: a:no: ene ayamilo: tamin delenu: tambo dila:sen. O:leaumbo: yis kelego: gi amio: da:lab a:no:lo: tambo dila:bi. A:la:dimidalega, gio: falawa ho:gi, yisdo: mo:difa: o:leo:ngo: doma:ib. A:la:do: so:lo:lo: mo:wo: we. Ya:su Keliso, e nililo: Tinio: Asulo: ma:no: nakilo: sibi ko:lo: so:no:wo: e. Nili mogago: ko:lo: hama:kiyo:, no: ko:lo: boba dimian o:leaumbo:, Ya:su e o:ma sa:nda:sa:ga: boba dimi

ko:lo:lab.

⁸ A:la:fo:ko:lo: Yu kaluka:isaleya:yo: Tinio: Asulakilo: ma:no: na:sen o:leaumbo:, niliyo:lo: Godeya: mano: dinafa kudu ha:na:niki. Ililo: yis ko:lo: dila: o:leaumbo:, niliyo:lo: mogago: dimidan man a:no: dila:ma:niki. A:la:ta:ga: ililo: falawa yisdo:ma dowo:fa: ko:lo: moso na:len o:leaumbo:, niliyo:lo: man mogago: dimidan a:no: ni usamio: mo:wo:no:le dia:taki, to hendele a:no: ko:lo: digale kudu ha:na:niki.

⁹ Niyo: tamin amio: mo:fo:so: gemo: sa:sa:liga:takiyo:, kaluka:isale uwo: mando: dimida:lab o:lia:yo: uwayo: gasa dowo:so:boka: a:la:li sa:sa:liga:fo:.

¹⁰ Nilo: to sio: a:no: henfelo: kaluka:isale ha:la:ya ilikilo:, uwo: mando: dimida:labo:, mesela:labo:, afalo: dia:labo:, madali godemo:lo: wabulu sa:la:lab a:no:lia:yo: dowo:so:boka: a:la:likiyo: mo:sio:. Gio: kaluka:isale a:no: tambo gola ba:dai kibo:bowo:, henfelo: wenamio: ge o:ba domabeya:le?

¹¹ Ko:sega mo:fo:s nilo: sa:sa:lo: a:ma: mo:wo: we. Kaluka:isale abeyo: ne Ya:su amio: tilidabuka: a:la:sa:lab ko:sega, eyo: uwo: mano: dimida:laba:le, kalu nolba: kelego: da:lab a:no: mesela:laba:le, madali godemo: wabuda:laba:le, towo: sada:da:laba:le, aluna: ho:no: na:sa:ga: no:nola:laba:le, nolba: kelego:wo: afalebo: dia:laba:le, kalu a:no: giliyo: ele ba:dakiyo:, gio: kalu o:ngo: o:lia:yo: uwayo: mo:gasa dowaki, ma:no:wo: e o:lia:yo: na:so:bo.

12-13 Mo:tilidabu kaluka:isale ko:lo: ha:la: amilo: sab hono, ni aloba:ma:no:wo: mada mo:ililo:. Ha:la: kaluka:isale i a:no: Godeya: ene aloba:ma:ib. Ko:sega tilidabu kaluka:isale ilikilo: man dimidab a:no: ko:lo: aloba:ma:no:wo:, nanogo: gililo:wo: o:m. Godeya: bugo: amio: to sa:sa:lo:wo: a:la:da:lab, “Kalu mogago:lo: dimida:lab a:no: gi usamio: mo:doma:ki ha:la:ya ta:ta:bi.”

6

Keliso kaluka:isale gegelebo: mo:walila:so:bo

¹ Keliso kaluka:isale gio: gegelebo: kegaki aloba:ma:no:wo: dowalikiyo:, ha:la: kalulo: amilo: mo:walilima:no: tililia: ha:nab a:no: mo:ililo:. A:la:bo: mo:dimidaki, giliyo: sa:s usa digalalega a:no: o:li.

² Tif amio: Gode amilo: tilidabu niliyo: henfelo: kaluka:isaleya:lo: dimidan a:no: o:lika aloba:ma:ib a:la:bo: gio: mo:asulaya? A:la:bo: giliyo: hendele dimidama:ib ko:lo:, to ha:lu ko:lo: gi usamilo: fa:la:dowab we, giliyo: mo:aloba:dab a:no:, asulo:wo: babale dowabiki gaya?

³ A:la:ta:ga: tif amio: ma:mula: kalu i a:no: giliyo: o:lika aloba:ma:ib a:labo: mo:asulaya? Niliyo: a:la:bo: o:li dimidama:no: da:lab ko:lo:, henfelo: amilo: ha:lu kelego: fa:la:dowab a:no: niliyo: tambowo: o:lika alobana sa:ma:no:.

⁴ A:la:fo:ko:lo: tilidabu kaluka:isale gi usamio: to kegaki, digalema:no:wo: dowab amio:, giliyo: to a:no: digalema:kiyo:, ha:la: kalu, sa:s us amilo: wilo: mo:da:lab o:mo:lo: dimiab ko mo:wo: ha:?

⁵ Niyo: to we gio: sendelo alitaki so:lo:l. Tilidabu kaluka:isale gi us a:namio: to kegaki aloba:ma:no: dowalikilo: asulo:lo: di kalu digalema:no: nowo: gi us amio: aundo:ma ko:lo:laba?

⁶ Ko:sega gio: gegelebo: mo:digalaki, ao noma:yo: ao nowo: ha:la: kalumo: alobanama:kiyo:, gamaniya:lo: mo:walila:sen a:na tililia:gane. A:la:do: gab a:no: mo:ililo:.

⁷ Sa:s gi us amio: ao a:la: nowo: ha:la:ya: siwa:la mo:walilima:no: kagayab a:ma:yo:, gio: Godeya:lo: asulab aumbo: mo:kudu ho:no:l a:la:widakigab. Gao noma:yo: gi asulo:lo: mogagab a:no: a:ma:la:bo: sa:la:so:bo. Gi kelego: gao noma:lo: afaledo: diab a:no: gio: kata:ta:bi.

⁸ Ko:sega giliyo: man nafa dimidama:no: da:lab a:no: mo:kudu ha:naki, gegelebo: kelego: noma:lo: da:lab a:no: gi susulu sa:la:la:lab a:la:ta:ga:, giliyo: man mogago:wo: dimida:lab. Man gililo: dimidab a:no: gaomo: dimida:laka:.

⁹⁻¹⁰ Kaluka:isale mogago:lo: dimida:lab a:no: Godeya:lo: bo:fo:mela:no: hen a:namio: mo:tina:ib a:la:bo: gio: mo:asulo:wo:? Man a:no: we, uwo:lo: dimida:labo:, madali godelo: wabuda:labo:, ga nowo: afa dia:labo:, da:lo: dimia:labo:, kelego: noma:no:lo: afalo: dia:labo:, mesela:labo:, aluna: ho:n na:likilo: no:nola:labo:, sada:da:labo:, noma: kelego:wo: dikidakilo: susulu dia:labo:, kaluka:isale i a:no: tambo Godeya:lo: bo:fo:mela:no: hen a:namio: mada mo:tina:ib.

¹¹ Tamin amio: kaluka:isale gi nolo: man a:no: dimida:i ya:len. Ko:sega Alan Ya:su Ke-

lisowa: wiya, a:la:ta:ga: Mama Malilo: halaido: a:na ilikiyo:, Gode eyo: mogago: a:no: hala:sa:ga:, kaluka:isale eno:le ta:takiyo:, i a:no: ene siwa:l amio: digalo: kaluka:isale a:la:bo: a:na sio:.

Gili do:mo:wo: Mama Malilo:wa: a

¹² Kalu nolba: sa:lakiyo:, “Niyo: kelego: tambowo: o:lika dimidama:no:” a:la:sa:la:sen. A: a:no: hendele sa:lab ko:sega, kelego: nol gilo: dimidab a:ma:yo: ge mo:asuwa:fa:ib. “Kelego: tambowo: niyo: o:lika dimidama:no:,” ko:sega kelego: imilig noma:yo: ne tili dofo: melea:kiyo: mo:ta:fa:no:.

¹³ A:la:ta:ga: kalu nolba: bale sa:lakiyo:, “Ma:no: a:no: kufa:no:, a:la:ta:ga: kuf a:no: ma:no:wa:no:ka:” a:la:sa:ma:ib. Ko:sega Gode eyo: a:la: a:no: dila:ma:ib. Nili do:mo: we uwo: dia:melea:ki ta:foma. O:ngo:ma. Do:mo: nilo: we Kalu Alana: eno: ko:lo:, ene tili dofo:lab.

¹⁴ Godeya: ene halaido: a:ma:yo: Alan sowo: a:no: a:ma:la: a:dasi alifa: ko:lo:, nio:lo: eyo: a:ma:la: a:dasi alifa:ib.

¹⁵ Gio: to we asuluma. Gili do:mo: ko Ya:suwa: ene do:mo: heb ko:lo: a:lab. A:la:fo:ko:lo: niyo: Kelisowa: ene do:mo: heb we dia:sa:ga:, uwo: diakilo: molelo: dia:sen ga o:lia:yo: gasa doma:no:wo: o:liya:le? A:la:bo: mada dimida:so:boka:!

¹⁶ Kalu abeyo: e uwo: diakilo: molelo: dia:sen ga o:lia: ege dowalega, e ga a:no:lia:yo: do:mo: imilise dowab a:la:bo: gio: mo:asulaya? Godeya: bugo: amio: towo: a:la:sa:sa:lo: ko:lo: da:lab, “A:la:yo: do:mo: imilise doma:ib.”

¹⁷ Ko:sega kalu abeyo: e Alan amilo: kudab a:no:, Alana: mama amio: imilise dowab.

¹⁸ Kaluka:isalelo: man mogago: nol dimidab a:no: do:mo: ha:la:ya dowab. Ko:sega kaluka:isale abeyo: e uwo:wo: dialega, ene do:mo: a:no: ko:lo: mogagilab. A:la:fo:ko:lo: gio: ho:lenu: tambowo: uwo: dian man a:no: gola ba:da:ga:, fa:s dimita:ga: ha:na:bi.

¹⁹⁻²⁰ Giliyo: to we asuluma. Do:mo: gililo:wo: Mama Malilo:wa: ayo: o:m. Gode eyo: Mama Malilo:wo: gimo: dimi ko:lo:, e gi usa a:lab. Gode eyo: su alan sila:sa:ga:, gio: a:na kilili ko:lo:, gili do:mo: ko gilino:ma. A:la:fo:ko:lo: gili do:mo:wa:lo: man dimidab a:ma:yo: Godeyo: ko:lo: wabuda:lubi.

7

Ga dian man

¹ O:go: niyo: gililo: mo:fo:s amilo: sa:sa:lo: a:no: ko:lo: a:ma:la: sa:ma:nigo:l. Kalu abeyo: e galo: mo:diab, a:no: nafa.

² Ko:sega uwo: dian man a:no: modo: fa:la:dowo: ko:lo:, kaluwa:yo: gayo: dia:b, a:la:ta:ga: gayo: kalulo:wa ha:na:b a:la:ma:no:wo: a:no: nafa.

³ Galeso: gio: ga: gayo: sagale alitaki, e o:lia: imilise dowab. A:la:ta:ga:yo: ga gio:lo: kalu gilo:wo: sagale alitaki, e o:lia: imilise dowab.

⁴ Mo:wo: ga gi do:mo:wo: ga:no:lema. Ge kalu wa:lo:wo:lo: a:lab. A:la:ta:ga: kalu gi do:mo: ko ga:no:lema. Ga: ga ya:lo:wo:lo: a:lab.

⁵ Kalu o:lia: ga o:lia: ga:go: tili alitab a:no:, gaino: do:mo:wo: ka:la:so:bo. Ga:go: Godemo: to sa:ma:no: a:lakiyo:, asulo:wo: imilise dia:taki, ho:lenu: abolda:su ele alitalega, a:no: o:li. Ko:sega eleta:ga:yo:, ga:g dowan au dowa:bi. Gio: a:la:bo: mo:dimidalega, gi do:mo:wa:lo: asulan a:no: mo:tili dowalikiyo:, Sa:da:na:yo: fog a:na tinda:ga: da:fema:ib.

⁶ Nilo: to sio: a:no:, gimo: ele dimiaki so:lo:ba. Ko:sega gio: ko:lo: asuwa:taki so:lo:l.

⁷ Ni asulo:wa:yo: ne ko:lo: galo: mo:diakilo: sa:le dowo: o:leaumbo:, kaluka:isale tambo o:leo:ngo: doma:ki asulo:l. Ko:sega Gode eyo: boba kelego:wo: kaluka:isale ina:li ina:lilo:mo: tambo dimi ko:lo:, noma:yo: boba ko:li diaki, a:la:ta:ga: noma:yo: boba ko:li di ko:lo:lab.

⁸ A:la:ta:ga: kalu sa:leyo:lo:, ga bolo: dowabo:lo:, a:la:ta:ga: ga sa:ba:lo: dowabo:lo: gio:, ne ga mo:diakilo: sa:le dowo:l wengo: dowalega nafa.

⁹ Ko:sega gini do:mo:wa:lo: asulab a:no: di-nafalo: mo:tili doma:no: dowalega, gayo: diaki, kalu ha:naki a:lalikiyo: o:li ko:m. Uwo: dia:no: man a:no: alan asulabena:ki, gio: a:la:dimida:bi.

¹⁰⁻¹¹ Niyo: kalu gayo: o:ma di gimo:wo:lo:, a:la:ta:ga: ga kaluwo: o:ma ane gimo:wo:lo:, ele nowo: gimo: sa:ma:nigo:l. To we nino:ma, Alana: ene ele difa: ko:lo: so:lo:l. Ga gio:, kalu go:no:ndo:wo: ta:ta:so:bo. A:la:ta:ga: kalu gio:lo: ga go:no:ndo: di a:no: ta:ta:so:bo. Ko:sega gayo: kaluwo: ta:ta:ga: anelalega, e kalu ko:li nowo: mo:ha:naki ga:li kata:bi. E kaluwo: a:ha:na:no:

asulalega, kalu tamin amilo: elo: dilo: a:na a:ma:la: ha:na:sa:ga, asulo:wo: imilise in o:lia: a:dowa:bi.

¹² To nol we kaluka:isale nolbo:wo: sa:ma:nigo:l. To we Alana:yo: mo:sio: ko:sega, nilo: asulab a:no: ko:lo: so:lo:l. Tilidabu kalu abeyo: ga elo: a:no: mo:tilidabu dowo: ko:sega, ga a:no: ino: mo:ta:fo: ha:na:no: asulalega, kalu eyo: ga a:no: ta:ta:so:bo.

¹³ A:la:ta:ga: tilidabu ga abeyo: ino: mo:tilidabu ko:sega, in a:ma:yo: ingayo: mo:ta:fo: ha:na:no: asulalega, ga giyo: kalu a:no: ta:ta:so:bo.

¹⁴ Mo:wo: tilidabu ga a:na ilikiyo:, in ha:la: a:no:lo: Godeya: eno: dowab. A:la:ta:ga: tilidabu kalu a:na ilikiyo:, inga ha:la: a:no:lo: Godeya: eno: dowab. A:la:do: mo:go: kibo:bowo:, so:wa a:la:ma:lo: sa:la:li a:no: Godeya: eno:wo: mo:domabe. Ko:sega hendele Godeya: we a:la:dimido: ko:lo:, so:wa i a:no:lo: Godeya: eno: dowab.

¹⁵ Ko:sega ha:la: kalu a:ma:yo: inga Keliso dowo: a:no: mo:beaki ta:fa:no: asulalega, a:la:dimidama:ki kata:ta:bi. A:la:ta:ga: ha:la: ga a:no: in Keliso dowo: a:no: mo:beaki ta:fo: ha:na:no: asulalega, hamana:ki kata:ta:bi. O:leaumbo: fa:la:dowalikiyo:, Keliso a:ma:lo:wo: ga:li doma:ib. Mo:wo: Gode eyo: Keliso kaluka:isale nol o:lia:yo: ha:sa mesea:ki da:feyo:.

¹⁶ Keliso ga gio:, ge kalu ha:la: a:lab a:no: gi mana ilikiyo:, Gode eyo: e asuwa:taki gasilia:iba:le, a:la:bo: ge babalab. A:la:ta:ga: Keliso kalu gio:lo:, ga: ga ha:la: a:lab a:no: gi mana

ilikiyo:, Gode eyo: e asuwa:taki gasilia:iba:le
a:la:bo: gelo: babalab.

*Gode eyo: ge o:bo:ngo: elena ho:ido:wa:le,
a:naka dowai ha:na:lubi*

¹⁷ Godeya:lo: gino: da:feyo: o:leau ka, dowai
ha:na:lubi. Ge a:na doma:ki a:la:li, Gode eyo: ge
ho:ido:. Ne sia:likiyo:, ele a:no: sa:s tambo amio:
wida:sen.

¹⁸ Gode eyo: kalu nowo: e do:go:fo: hege
gedeo: elena ho:idalega, kalu a:no: a:ma:la:yo:
mo:hege gedeo: o:ngo: a:doma: ha:na:no:wo:
asula:so:bo. A:la:ta:ga: Gode eyo: kalu nowo:
do:go:fo: mo:gedeo: elena ho:idalega, kalu a:no:
do:go:fo: hege gedea:so:bo.

¹⁹ Do:go:fo: hege gedean man a:no: o:ngo:mal
ko:lo:lab. A:la:ta:ga: do:go:fo: mo:hege gedeo:
a:no:lo: o:ngo:mal ko:lo:lab. Godeya: ele difa:
kudu ha:na:no:wo: mada alandeyo: o:m.

²⁰ Gode eyo: ge o:bo:ngo: elena ho:ido:wa:le,
a:naka dowai ha:na:lubi.

²¹ Gode eyo: ge madali nanogdo: dian kalu
elena ho:idalega, ge a:kele asula:so:bo. Ko:sega ge
ga:li doma:no: fogo: ba:dalega, ge a:naka sili alifo:
hamana.

²² Mo:wo: kaluka:isale abeyo: Gode eyo: ge
madali nanogdo: dian kalu elen amilo: ho:ido:
a:no:, o:go: ge Alana: eno: dowab ko:lo:, ge
ga:li mesea:ki ta:fo:lab. O:leaumbo: kaluka:isale
abeyo: Gode eyo: ge madali nanog dian kalulo:
mo:elen amilo: ho:ido: a:no:, o:go: ge Ya:su

Kelisowa: ene madali nanog dian kaluka:isale fa:la:dowab.

²³ Gode eyo: su alan sila:sa:ga:, gio: a:na kilili. A:la:fo:ko:lo: madali nanog dian kalu o:leaumbo:, ge henfelo: kaluwa:lo: asulakilo: sa:lab a:ma: ha:g amio: dowas:so:bo.

²⁴ A:la:fo:ko:lo: nao nado i, Gode eyo: ge o:bo:ngo: elena ho:ido:wa:le, a:na dowai ha:naki, Gode o:lia: dowabi.

Kalu galo: mo:di o:lia: ga kalulo: mo:ane a:no: ko:lo: sio:

²⁵ Niyo: galo: mo:di kalu o:lia: ga kalulo: mo:ane o:lia: a:no: ko:lo: sa:ma:nigo:l. Niyo: Alana:lo: ele saefa: a:no: ko:lo: so:lo:ba. Ko:sega Gode eyo: ne nofolo alitakiyo:, ne to hendelelo: sa:lan kaluwo: fa:la:do alifa: ko:lo:, no:no:ndo: asulabo: ko:lo: sa:ma:nigo:l.

²⁶ O:g ho:len wenamio: hida:yo:wo: alan fa:la:dowab ko:lo:, gio: o:gdo: a:lab o:leau, a:naka doma.

²⁷ Ge gayo: dilalega, ga ta:fa:no:wo: asula:so:bo. Ge gayo: mo:dilalega, ga dia:no:wo: keda:so:bo.

²⁸ Ko:sega ge gayo: dialega, ga diab man a:no: mogago:wo: mo:dimidab. A:la:ta:ga: ga bolo: kalu ha:nab a:no:lo:, mogago:wo: mo:dimidab. Ko:sega galo: di kalu ilo: amio:, henfelo: wenamio: hida:yo: nolo: fa:la:doma:ib ko:lo:, gio: hida:yo: a:no: begele hamana:ki so:lo:l.

²⁹ Nao nado i, to nilo: sio: a:no: fanda sa:ma:nigo:l. Ho:len nilo: so:l we, elema:no:wo: ko:na:ma dowab ko:lo:, o:g wena a:la:ta:ga:yo: kalu galeso: gio:, ga sagalema:no: a:no:leko: dowas:so:bo.

³⁰ Nofolakilo: kaluka:isale kuo:ya:lab i a:no:, kuo:ya:lab us a:nakabiyo: dowa:so:bo. Kaluka:isale sagale alita:lab i a:no:, sagalo: us a:nakabiyo: dowa:so:bo. Kaluka:isale kelego: modo:lo: dia:lab i a:no:, kelego: a:no:leko: asula:so:bo.

³¹ Kaluka:isale henfelo: nanogdo: dimida:li ha:na:lab gi a:no:, nanog a:no: alandeyo: o:mo:lo:b a:la:asulakiyo: dia:li ha:na:lowa:so:bo. Mo:wo: ni ko:lo: henfelo: wenamilo: dowa:sen a:no: tambo ko:na:ma elema:no: ha:nab.

³² Niyo: henfelo: wenamilo: kele asulo: downan a:no: gio: ga:li doma:ki asulo:l. Galo: mo:di kalu a:ma:yo: Kalu Alano: sagalema:ki a:la:asulakiyo:, ene nanogde a:no:leko: diaki, halale kudu ha:na:lab.

³³ Ko:sega galeso: kalu a:ma:yo: ingayo: sagalema:ki tilidowakiyo:, henfelo: nanog ko:li ko:lilo: dimida:i ha:na:mela:ib.

³⁴ Asulo: a:la: a:ma:yo:, kalu a:no: susuda:lab. Ga bolo: o:lia: ga bolo:yado a:ma:yo:, Kalu Alana: ene nanogde a:no:leko: diaki, halale kudu ha:na:lab. Ga a:ma:yo: ene do:mo: a:no:lo:, ene asulo: a:no:lo: Godeya: eno:le doma:ki asu:lab. Ko:sega ga kalulo: ane sab a:ma:yo:, ino: sagalema:ki a:la:asulakiyo:, henfelo: nanog weno: ko:lo: asulaki dimida:i ha:na:mela:ib.

³⁵ To nilo: so:lo:l we gio: dinafa mesea:ki asuwa:taki so:lo:l. Ele dia:ta kudu hamana:ki so:lo:ba. Gio: man digalo: kudu hamana:ki so:lo:l. Gio: asulo: a:la:yo: mo:dowaki, Alana: ene nanog a:no:leko: dimida:i hamana:ki so:lo:l.

³⁶ Kalu nowo: gayo: same ko:sega, a:la:yo: yasila:li ha:na:la:ga, kalu a:ma:yo: gayo: bo:e dia:no: asulalikiyo:, ga o:mo:wo: halayo: dimidama:no: dowalega, a:la:yo: dima:ki ta:ta:bi. A:no: o:li ko:lo: mogago:lo: mo:dimidab.

³⁷ Kalu nowo: e gayo: same ko:sega, ene do:mo:wa:lo: asulan a:no: o:li tili dofo:likiyo:, e asulo:wo: halaido: dowaki, ne gayo: mo:diaki, sa:le ka mela:no: eneno: a:la:asulalega, a:no:lo: o:li dimidab.

³⁸ A:la:fo:ko:lo: kalu a:ma:yo: ga same a:no: dialega, a:no: nafa. A:la:ta:ga: kalu a:ma:yo: ga same a:no: mo:dialega, o:lo: nafale dimidab.

³⁹ Gayo: ino: o:sab amio:, ga e ina oga:difo: mela:ib. Ko:sega ino: sowalega, ga e fage alifa: ko:lo:, kalu no amio: ga:li ha:na:ib. Ko:sega e Keliso kaluwa mada mesa:ni ha:na:bi.

⁴⁰ Ko:sega ga a:no: kalu no amio: mo:ha:nalega, ene sagalo:wo: mada alande doma:ib, niyo: a:la:asulab. Godeya: ene Mamayo: ne amio: dofo:liki a:na so:lo:l.

8

No: ho madali godemo:lo: dimiab a:no: ma:no:wa:le

¹ O:go: niyo: madali godemo:lo: boba dimiak-ilo: no: ho nab a:no: ko:lo: gimo: sa:ma:nigo:l. Kalu nolba: sa:lakiyo:, “Nio: tambo asulo:lo: di,” a:la:sio:. Asulo: a:ma: ilikiyo: enena:ma:la:yo: kailakigab. Ko:sega ha:fo: disa:lan man a:ma:yo: Keliso kaluka:isale nio: halale alita:sen.

² Kaluka:isale abeyo: e asulo:wo: alan dilo:b a:la:asulalega, e asulo: hendeleyo: semo:di ko:lo:lab.

³ Ko:sega kaluka:isale Godelo: mada alan asulab a:no:, Gode eyo: iyo: dinafa fanda asulab.

⁴ A:la:fo:ko:lo: niyo: madali godemo:lo: boba dimiakilo: no: ho nab a:no: ko:lo: sa:ma:nigo:l. Henfelo: wenamilo: madali gode a:lab i a:no: mela:no: hendeleyo: aundo:ma. Gode hendeleyo: mada imilise ko:lo:lab.

⁵ Henfelo: kaluka:isaleya:yo: “Ni alano: we” a:la:ta:ga: “Ni godeyo: weka:” a:la:liki sa:la:sen. Madali gode a:no: henfelo: wenamio:lo:, akin amio:lo: modo: a:lab.

⁶ Ko:sega, tilidabu kaluka:isale nililo:wo: Gode imilise, nili Do Alan a:no:ko: a:lab. Kelego: tambo we e fa:la:do alifa: ko:lo:, nio: eno:le dofo:lo:l. A:la:ta:ga: Kalu Alano: imilise, Ya:su Keliso e ko:lo: a:lab. Kelego: tambowo: eya a:la:ta:ga: fa:la:dowo:. Nio: eya a:la:ta:ga: mela:no:wo: di ko:lo: so:l.

⁷ Ko:sega Keliso kaluka:isale nolo: a:la:bo: mo:fanda asulab. Iyo: tamin amio: madali gode a:no: ho:lono: tambo wabuda:len ko:lo:, o:go: iyo: no: ho a:no: nakiyo:, hendele madali gode a:ma:no: a:la:asulab. Iyo: asulo:wo: a:la: dowaki, asulo: ililo:ma:yo: hala dimido:bo:lo:b a:la:asulaki sendelowab.

⁸ Ma:no: nilo: nabo:lo:, nilo: mo:nabo:lo:, Godeya: siwa:l amio: o:ngo:malo:ngo: asulab. Ma:no: nab a:ma:yo: nio: nafayo: mo:ta:taki, a:la:ta:ga: mogago:leyo: mo:ta:fa:ib.

⁹ Ko:sega gio: dinafa! Go:no:ndo: asulab aumbo: o:li dimidama:ib ko:sega, Keliso kaluka:isaleyoy: tilidabuwo: halaido:lo:ma dofo:lab i a:ma:yo:, gililo: ma:no: nab a:no: ba:da:sa:ga:yo: ifikidaki sulufo: tinabena:ki, man gililo: dimidab a:no: dinafa tilidowa:bi.

¹⁰ Kalu asulo:wo: a:la:lo: dowo: a:ma:yo:, fanda asululi kaluka:isale gio: madali godeya: aya ha:na:sa:ga:, no: howo: nalena ba:dalega, gilo: nab a:ma:yo: e susululia:ga:, no: ho madali godemo:lo: dimi a:no: elo: ma:ib.

¹¹ Gi gaowa: tilidabuwo: halaido:lo:ma elen a:no:, Ya:su Keliso e asuwa:taki sowo: ko:sega, asulo: alan gililo: a:ma:yo: gaowa: tilidabu a:no: gi mogagi alitab.

¹² Giliyo: gao gado a:ma: asulo: o:lia: tilidabu o:lia:yo: mogagilab ko:lo:, man gililo: dimido: a:no: gaomo:wo: mogago: dimidab. A:la:ta:ga: Ya:su Keliso emo:wo:lo: mogago: dimidab.

¹³ A:la:fo:ko:lo: ma:no: nilo: nab a:ma:yo: nao nado ili tilidabuwo: mogaima:no: dowo:lalega, ne ma:no: a:no: mada mo:naki kata:fa:no:. Nao nado i a:no: mogago:wo: mo:dimidama:kiyo:, ne mo:ma:no:.

9

Iliga:felo: kaluwa: wa:l dia:no: to ko:lo: sio:

¹ Ne ga:li mesa:no: kalu nowo: ne, a:la:ta:ga: iliga:felo: kalu nowo: ne. Nili Alan Ya:suwo: niyo: ba:ba:. Nilo: Alana: nanog dimido: amilo: fo hedo:wo: gi o:m.

² Kalu nolba:yo: ne Alana: iliga:felo: kaluma a:la:asulab, ko:sega gi Keliso dowo: a:no: neya a:la:ta:ga: fa:la:dowo: ko:lo:, ne iliga:felo: kalu hendeleka: a:lakiyo:, gili widab.

³ Kaluwa:lo: ne wa:la: sana sa:lab amio:, niyo: imo:wo: a:ma:la:bo: a:la:sa:la:sen.

⁴ Nini nanog diab a:na ilikiyo:, ma:no:wo: o:lika dia:no:.

⁵ Godeya: ene nanog diakiyo:, iliga:felo: kaluwo:lo:, Ya:suwa: ene ao nolo:lo: a:la:ta:ga: Bida elo:, ini ingayo: Keliso dowo: ko:lo: tililia: siab o:leaumbo:, niliyo:lo: a:la:ka dimidama:no:.

⁶ Giliyo: kalu nolo: o:li tili dowab ko:sega, Banabas na:n tili doma:no:wo: nanogo: naina: dia:no:wa:le?

⁷ Ame kalu iyo: ma:no: ma:no:wo: mole enedo:ma:yo: mo:kililian. Kalu abeyo: elo: gelo: a:ma:yo:, hendeyo: dia:sa:ga: ma:ib. Kalu abeyo: kabo sibilo: bo:fo:len a:ma:yo:, bo ibo: gula:sa:ga:yo: hebo: ma:ib.

⁸ Niyo: kaluwa:lo: asulab a:no:ko: dia:sa:ga: so:lo:ba. Godeya: eleya:yo:lo: weno:ko: sa:lab.

⁹ Mo:sa:sa:lo: ele sa:sa:lo: amio: a:la:sio: ko:lo: da:lab, “Kaowa: giba:yo: da:si fo a:no: sebebo: hamana:ki wa:la: sa:nda:lab amio:, kaowa: mego:fo: kalita:so:bo.” To a:la:do: sio: a:no: Gode eyo: kao a:no:ko: asulaki sa:lakigaba?

¹⁰ Gode eyo: nio: hendele asulaki to a:no: a:na sio:wa:le? A: hendele towa:lo: sa:sa:lo: a:ma:yo: nio: ko:lo: asulaki sio:. Egelo: a:namio:, kaluka:isale nolo: hendelo: walila:lab amio:lo:,

nolo: folo: tula:lab amio:lo:, hende a:no: ma:no:laki nanogo: a:na dimida:lab.

¹¹ Niliyo: man nafale mamaya:lo:wo: gi us-amio: o:ma gele alifa: ko:lo:, giliyo: nili do:mo: asuwa:fa:no: kelego:wo:lo: nimo:wo: dimialega, nafaleyo: o:m.

¹² Widan kalu nol ko:lo: gililo: asuwa:ta:sen a:no: mada ego: ko:lo:, gililo: ni ko:lo: asuwa:fa:no: a:no:lo: mada nafale dowo: ko:lo:lab.

Ko:sega ni ko:lo: asuwa:fa:no: a:no:, niliyo: gimo:wo: mo:dibodo:l. Kaluka:isaleya:yo: Ya:su Kelisowa: to nafa da:ba:no:wo: mo:kama:kiyo:, hida:yo: ko:li ko:lilo:wo: niliyo: o:li dia:i mio:.

¹³ Giliyo: to we asuluma. Godeya: malilo: ayamilo: kalu nanogdo: diab a:ma:yo:, ma:no:wo: malilo: a a:naka dia:ga: na:sen. A:la:ta:ga: bobalo: so:kugulu mean kalu i a:no:lo:, ho so:kugulu meakilo: heb dowab a:no: ili na:sen.

¹⁴ A:la:do: dimidan aumbo:, Alan Ya:su eyo: eleyo: a:la:saefa:. Kalu abeyo: Ya:suwa: to nafa ko:lo: kalab amilo: wida:sen i a:ma:yo:, kelego: ililo: dia:no: dowo: aumbo: to wida:lab a:na dia:ib.

¹⁵ Ko:sega to so:lo:l we, nio: kudu ha:nakiyo: mo:dimido:. A:la:ta:ga: o:go: giliyo: ne asuwa:foma:ki so:lo:ba. Gilo: asuwa:takilo: dimiab a:no: ne mada mo:dia:no: asulab. Ne sowai kibo:bowo: o:li. Niyo: gililo: asufa: a:no: diai kibo:bowo:, ni wiyo: mo:wabulu so:mo:lo.

¹⁶ Ko:sega Godeya: to nafa walama:no:wo: Alan eyo: nemo: mada dimidama:ki saefa: ko:lo:, niyo: nanog a:no: dimidakiyo:, no:no:n a:ma:la:yo:

9:11: Lom 15.27 **9:12:** Ilig 20.34, 2Kol 11.9 **9:13:** Lo 18.1-3

9:14: Madi 10.10, Gala 6.6 **9:16:** Jer 20.9

kailakiyo:, mo:duluba:no: dowo:. Niyo: nanog we ta:fa:no: dowo: kibo:bowo:, mogago:wo: neya fa:la:domabe.

¹⁷ Nanog nilo: dio:l we no:no:n asulo:wa: di kibo:bowo:, niyo: wa:lo: o:li dimo:lo. Ko:sega Godeya: enedo: da:fe saefa: a:na ilikiyo: ni di ko:lo:, nanog a:no:ko: madali dia:i ha:na:lo:l.

¹⁸ A:la:fo:ko:lo: nilo: wa:l dia:no:wo: o:bo:ngo: ko:lo: dia:iba? Nilo: Godeya: to nafa widab amilo: dia:no: dowo: a:no: kata:taki, niyo: madaliyo: ka walama:no: ko:lo:, a:na ilikiyo: ne sagalo: alan dio:l. Sagalo: a:no: nilo: wa:l dio: o:m.

¹⁹ Ne misa: kalu noma: ha:ga dowakiyo:, madali nanog dian kaluwo: mo:dowa:sen. Ko:sega kaluka:isale modo:wo: Ya:su amio: tili dabuma:ki, ne kaluka:isale i wema: ha:ga tambo dowaki, ini madali nanog dian kalu dofo:liki, i a:no: tililia: ha:na:lo:l.

²⁰ Yu kaluka:isaleyo: Ya:sulo:wa tililia: mia:nikiyo:, ne Yu o:lia: silikiyo:, nelo: i o:ngo: dowaki, ili man a:no: kudu ane. Niyo: Mo:sa:sa: ele difa: a:ma: ha:g amio: mo:dowo: ko:sega, elelo: kudu ha:na:sen kaluka:isaleyo: Ya:sulo:wa tililia: mia:nikiyo:, ne elelo: kudu ha:na:sen kaluka:isale i o:lia: siliki, nelo: ele a:no: kudu ha:na:len.

²¹ A:la:do: go: aumbo:, Yu kaluka:isalemalo: Ya:sulo:wa tililia: mia:nikiyo:, ne i o:lia: silikiyo:, Mo:sa:sa: ele difa: o:lo: mo:kudu ha:naki, ili man dimidan au kudu ha:na:sen. A:la:fo: ko:sega niyo: Godeya: ele difa: a:no: ta:taki go:ma. Ne Ya:su Kelisowa: ene ele a:ma: ha:ga dowa:sen.

²² Keliso kaluka:isale asulo:wo: halaido:lo:ma

dowab a:no, ili tilidabuwo: halalema:kiyo:, ne i o:lia: silikiyo:, man ililo: kudu ha:nab o:leaumbo:, nelo: kudu ha:na:sen. Niyo: Godeya: to nafa a:no: henfelo: kaluka:isale ko:li ko:lilo:wa ha:na:ga: widakiyo:, ne ini man dimidan a:ma: ha:ga dowaki wida:sen. Kaluka:isale nolo: Gode eyo: asuwa:taki gasilima:kiyo:, niyo: to widakiyo: tog ko:li ko:lilo: kudu ha:naki wida:sen.

²³ Nilo: dimida:sen a:no: Ya:suwa: to nafa a:no: kaluka:isaleya: asulo: usamio: anayaki halaido: doma:ki dimido:. A:na ilikiyo:, kelego: nafale ko:lo: to a:na a:la:ta:ga:lo: fa:la:dowa:lab a:no: nio: uwa sagalaki dia:no:.

²⁴ Kaluka:isale heyab amilo: dimidano: asu-luma. Kaluwo: modo:wa: henema:ib ko:sega, wa:lo: kalu imilig tiniab a:ma: dia:ib. A:la:do: gan aumbo:, gio:lo: wa:lo: dia:niki, nanogo: halale dia:lubi.

²⁵ Kaluwo: henema:nikiyo:, asulo:wo: dinafa tili dota:ga:, halale dimidalian. Iliyo: kelegema:no: wa:l a:no: ko:lo: dia:no: a:laki dimida:sen. Ko:sega wa:l nililo: dia:no: a:no: mo:kelegema:ib, ko:ngo: mela:no: doma:ib.

²⁶ A:la:fo:ko:lo: niyo: Godeya: nanogo: dimidakiyo:, nelo: ha:na:no:leyo: ko:lo: tigini ba:da:ga: nai ha:na:lo:l. Kalu madali dedakilo: buban aumbo: niyo: mo:dimida:sen.

²⁷ Niyo: do:mo: nilo:wo: yame tandeaki, no:no:ndo: asulab au kudu hamana:kiyo:, do:mo:wo: halaido: tili dowa:sen. Niyo: to nafayo: nolbo:lo: wida:li mio: a:namio: no:no:n ne wa:lo:

mo:diabena:kiyo:, do:mo: nilo:wo: dinafa tili
dowa:sen.

10

Nili ma:muwa:lo: dimido:wo: ko:lo: asuluma

¹ Ni nao nado i, gio: nili ma:muwa:lo: dimido:
a:no: dinafa asuluma. Mo:sa:s eyo: nili ma:mu
ilo: tililia: mio: amio:, iyo: tambo kola: ha:ga dofo:
ha:na:len. A:la:ta:ga: iyo: tambo ho:n genelo: golo:
us a:na ta:nowo:.

² Ni ko:lo: ho:n amilo: to:lolo: aumbo:, iyo:lo:
tambo kola: usa to:lolaki, a:la:ta:ga: ho:n golo: us
a:na to:lolo:. I a:no: Mo:sa:sa: ene e so:lo:l dowab
a:la:liki to:lolo:.

³ Godeya: Mamaya:lo: ma:no: dimi a:no:ko: iyo:
tambo mo:no:.

⁴ A:la:ta:ga: Mamaya:lo: ho:n dimi a:no:lo: ua
mo:no:. Mamaya: u a:na a:la:ta:ga:lo: ho:n
fa:la:dowab a:no: ko:lo: mo:no:. U egeledo: sia:len
a:no:, Ya:su Keliso ene e ko:m.

⁵ Iliyo: a:la:dimida:len ko:sega, Gode eyo:
kaluka:isale modo:mo:wo: mo:sagalo: ko:lo:, iyo:
kalaleli hen a:naka sia:laba danelima:ki ta:fo:.

⁶ Kaluka:isale i a:ma:yo: man mogago: a:no:
meselaki dimido: ko:lo:, nio:lo: a:la:bo: dim-
idabena:ki, i amilo: fa:la:dowo: a:ma:yo: nio: ko:lo:
asulo:wo: dima:ki widakigab.

⁷ Ililo: dimido: aumbo: giliyo: madali godeyo:
dimidakiyo: wabuda:so:bo. Godeya: bugo: amio:
a:la:sa:sa:lo:, “Kaluka:isale iliyo: madali gode

10:1: Kis 13.21-22, 14.22-29 **10:3:** Kis 16.35 **10:4:** Kis 17.6,
Nam 20.11 **10:5:** Nam 14.29-30 **10:6:** Nam 11.4,34, 1Kol 10.11
10:7: Kis 32.6

wabudakiyo:, ma:n o:lia: ho:n o:lia:yo: alan na:likiyo: ulu heyo:” a:la:sa:sa:lo:.

⁸ Uwo: man ililo: dimido: o:leaumbo:, giliyo: dimida:so:bo. Kaluka:isale nolba:yo: a:la:dimida:len amio:, 23,000 a:la:fo: a:no: ho:len imilig a:naka danili.

⁹ Kaluka:isale nolba:lo: Ya:su Kelisowa: ha-laido:wo: waga a:laba:le a:lakilo: da:fe ba:ba: o:leaumbo: giliyo: dimida:so:bo. Iliyo: Keliso da:fe ba:dabikiyo:, sowa:ya:yo: ma:bulu ko:lo:, i a:no: danili.

¹⁰ A:la:ta:ga: ililo: Godemo:lo: mo:beo: to sio: o:leaumbo:, giliyo: sa:la:so:bo. Kaluka:isale nolba:yo: a:la:dimida:labikiyo:, ma:mula: kalu sowando: a:no: ya:sa:ga:, kaluka:isaleyo: yasala:.

¹¹ I amilo: hida:yo: fa:la:dowo: a:no: nolba:yo: a:la: dimido:lo:b a:la:bo: molo asuluma:ki go:. Ho:len nilo: o:gdo: sab we elema:no:wo: ko:na:ma dowab ko:lo:, nimo:wo: hagugu salitakiyo:, dimido: a:no: kolo: sa:sa:li alifa:.

¹² A:la:fo:ko:lo: kaluka:isale abeyo: ne o:li halale kagafo:lo:l a:la:asulalega, ge sulufo: tinabena:ki, go:no:no: dinafa dowa:bi.

¹³ Da:feyo: ko:li ko:lilo: gelo: amilo: fa:la:dowa:lab ko, kaluka:isale nol amio:lo: ko:ngo: ka fa:la:dowa:sen. Ko:sega da:feyo:wo: gilo:wa fa:la:dowalikiyo:, Godeya: enedo: dinali sio: a:no: asulufo:likiyo:, gilo: mo:tininima:no: dowo: a:no: gelo:wa fa:la:doma:kiyo: mo:ta:fa:ib. A:la:ta:ga: da:feyo:wo: fa:la:dowa:lab amio:, giyo: halale kagayaki tininima:kiyo:, Gode eneno: ge

da:feyo: a:namilo: sili alita:ga:lo: ha:na:no:wo:
gemo: walama:ib.

Madali gode o:lia:yo: gasa dowo:so:bo

¹⁴ A:la:ma:ib ko:lo:, ni milile gio: madali gode kudu ha:nakilo: gulugulula:sen a:no:lia:yo: ta:ta:ga:, ko:na: dage dowo:bi.

¹⁵ Gio:lo: asugdo: di ko:lo: to nilo: so:lo:l we ginino: dinafa alobana asula:bi.

¹⁶ Niliyo: Ya:su asulo: ma:no: nakiyo:, ho:no: Godemo: mada o:m a:la:sa:la:sa:ga: nab amio:, Ya:suwa: ene ho:bo: a:na ilikiyo:, nio: e o:lia: gasalitab. A:la:ta:ga: niliyo: ma:n dowo:fa: a:no: goda:sa:ga: nakiyo:, Ya:suwa: ene do:mo: a:ma: ilikiyo:, nio: e o:lia: gasalitab.

¹⁷ Ma:n dowo:fa:yo: imilise dowo: ko:lo:, kaluka:isale modo: sab ni wema:yo: ma:no: imilise a:no:ko: nab amio:, nio: do:mo:wo: imilise dowo: ko:lo:lab.

¹⁸ Isolael kaluka:isaleya:lo: dimido: a:no: gio: asuluma. Iliyo: no: howo: Godemo: so:kugulu meaki, heb nol a:no: ua na:sen ko:lo:, man dimido: a:na ilikiyo:, ua imilise dowakiyo:, Godeyo: wabuda:sen.

¹⁹ To nilo: so:lo:l we ha:go: o:b so:lo:ba:le? No: ho madali godemo:lo: dimian a:no: alan kelego:wo: weka: a:la:sa:laigaba:le? O:ngo:ma! Madali gode ko:lo: dede dimido: a:no: alan kelego:wo: weka: a:la:sa:laigaba:le?

²⁰ A:la:bo: mada mo:so:lo:l. Ko:sega niyo: a:la:so:lo:l. Ha:la: kaluka:isale madali godemo:lo:

no: ho dimi a:no, Gode Alanbo:wo: mo:dimiaki, mama mogago:mo: dimia:sen. A:la:fo:ko:lo: gio: mama mogago: o:lia: kudaki gasa doma:kiyo: mo:asulaki so:lo:l.

²¹ Ya:suwa:lo: go:fo: amilo: ho:n wasu o:lia: mama mogago:wa: go:fo: amilo: ho:n wasu o:lia: a:no: giliyo: a:la:kabiyo: mada mo:ma:ib. A:la:ta:ga: kaluka:isale Ya:su asulakilo: ma:no: nab o:lia:, mama mogago:lo: duludakilo: ma:no: nab o:lia:yo:, a:la:ka nakiyo: uayo: mo:gasa doma:ib.

²² Niliyo: Alan e mo:bea:sa:ga: gadima:kiyo: mo:dimidama:niki. Halaido: nilido: wema:yo:, Alan elo:wo: tinio:wa:le? O:ngo:ma!

Godeya: wi alano: dulugu alitaki dimida:bi

²³ Niliyo: kelego: tambo o:li ka dimidama:no: a:lab ko:sega, kelego: nililo: dimidab nol a:ma:yo: nio: nafalelo: mo:ta:fa:ib. Niliyo: kelego: tambowo: o:li ka dimidama:no: a:lab ko:sega, kelego: nililo: dimidab nol a:ma:yo: nio: mo:asuwa:fa:ib.

²⁴ Niliyo: mada no:no:na:ma:la: ko: tilidowaki asuwa:fa:nigo:l a:la:bo: asula:so:bo. Giliyo: nolo:lo: mada asulaki asuwa:ta:lubi.

²⁵ No: ho ko:li ko:lilo: magede amilo: gilo: di a:no: nakiyo:, Godeya: siwa:l amio: hala no:bo:lo:b a:la:bo: mo:kudu asulaki, ga:li na:bi.

²⁶ Mo:wo: Godeya: bugo: amio: a:la:sa:sa:lo:, “Henfelo: we o:lia: kelego: henfelo: a:namilo: da:labo: a:no: tambo Alana: eno:le ko:lo: da:lab” a:la:sio:.

²⁷ Mo:tili dabu kaluka:isale nolba:yo: ge ma:no: ma:mena:ki ho:idaliki ha:na:no: asula:sa:ga: a:na

ha:nakiyo:, ma:no: o:bo:ngo:wa:le gemo: maiya:ki dimiab a:no: na:bi. Giyo: Godeya: siwa:l amio: hala no:ba:le a:la:bo: mo:kudu asulaki, ka na:bi.

²⁸ Ko:sega kaluka:isale noma:yo: gemo:wo: sa:laki, “No: ho we madali godemo: boba dimi” a:la:sa:lalega, no: ho a:no: ge hendele na:so:bo. Giyo: kalu a:no: asuwa:takiyo:, hala dimidabo:lo:b a:la:bo: e asulabena:ki, ge dabulo:biki na:so:bo.

²⁹ Go:no:ndo: hala dimido: a:no: ko:lo: so:lo:ba. Ko:sega kalu nolba:lo: ge hala dimidabo:lo:b a:la:do: kele asulab a:no: ko:lo: so:lo:l. Kalu noma:yo: hala dimidab a:labo: mo:kele asu-lalega, kelego: tambowo: ge o:li na:bi. No:no:n asulo:wa:yo: ga:li dimidama:no: dowo: ko:lo:, kalu noma: asulo:wa:lo: ka:lab a:no: wangabiki gaba:le?

³⁰ Niyo: ma:no: nakiyo:, Godemo:wo: mada o:m a:la:sa:la:sa:ga: nalega, kaluka:isale nolba:yo: ne hala dimidab a:la:bo: waga dimidabiki sada:daba:le?

³¹ A:la:go:ko:lo: ge ma:no: nab a:ma:yo:lo:, ho:n nab a:ma:yo:lo:, gi o:bo:ngo: kelego: dimidaba:le a:ma:yo: Godeya: wi alan a:no: ko:lo: dulugu ali-taki dimida:bi.

³² Yu kaluka:isaleyo:lo:, Gilig kaluka:isaleyo:lo:, a:la:ta:ga: Gode amilo: tilidabu kaluka:isale a:no:lo:, giliyo: ini tilidabuwo: mogagima:kiyo: dimida:so:bo.

³³ Nilo: dimido: a:ma:yo: kaluka:isaleyo: tambo sagalema:ki dimida:sen. Niyo: no:no: ko: sagalema:no: dimida:senba. Gode eyo:

kaluka:isale modo:wo: a:ma:la: gasilima:kiyo:, niyo: i asuwa:taki nanogo: a:na dimida:sen ko:lo:, nilo: dimido: au, giliyo:lo: a:la:ka dimida:lubi.

11

¹ Ya:su Keliso elo: man dimida:sen au, niyo:lo: kudu ha:nakiyo: a:la:dimido: ko:lo:, man nilo: dimida:li kudu ho:no:l we au, giliyo:lo: a:la:kudu ha:naki dimida:lubi.

Godeya: sa:s usamilo: ego: doma:no: mano: we

² Ho:lono: tambowo: giliyo: ne asulufoko: ha:na:likiyo:, to man nilo: gimo:lo: wido: a:no: asula:liki ta:li dofo:len ko:lo:, niyo: gili wiyo: dududaki, kaila: so:lo:l.

³ Gio: to we dinafa fanda asuluma:ki niyo: a:la:asulab. Kaluwo: tambowa: misa:yo: Ya:su Keliso e ko:lo: a:lab. Gaya: misa:yo: kalu ko:lo:lab. A:la:ta:ga: Ya:su Kelisowa: enen misa:yo: Gode e ko:lo:lab.

⁴ Kalu abeyo: Godemo: to sa:laki, a:la:ta:ga: Godeya: towo: kalaba widakiyo:lo:, ene misa:yo: go:lufo:liki sa:lalega, kalu a:ma:yo: ene misa: Ya:su a:no: sendelo alitakigab.

⁵ Ga abeyo: Godemo: to sa:laki, a:la:ta:ga: Godeya: towo: kalaba widakiyo:, ene misa:yo: mo:go:lufo:liki sa:lalega, ene misa:yo: ko:lo: sendelo alitakigab. Ga a:ma:lo: dimidab a:no:, ene misa: fo:no: tambo hanula:fo:liki auma:ib.*

⁶ Gayo: ene misa:yo: mo:go:lufo:liki towo: a:na sa:lalega, ene misa: fo:no: abol gedela:ma:no:wo:

11:1: 1Kol 4.16 **11:3:** Mo:mo: 3.16, A:fe 5.23 * **11:5:** Fo:l ho:len a:namio:, ga misa: fo:no: tambo hanulabdo: a:no:, e mada sendeloma:ki hanulan.

o:li. Ko:sega gayo: ene misa: fo:no: abol gedeo:lalikiyo:lo:, hanula:lalikiyo:lo:, elo: dimido: man a:no: mada mo:ego: ko:lo:, e sendelowabena:ki, ene misa:yo: go:luma:ki asulab.

⁷ Gode eyo: kalu i a:na a:la:ta:ga:yo:, ene misido: o:lia: ene halaido: o:lia:yo: kalaba wida:sen. A:la:fo:ko:lo: kaluwa:yo: ene misa:yo: go:la:so:bo. Ko:sega kaluwa: halaido: a:no: gaya: wida:lab.

⁸ Gode eyo: kaluwo: gaya a:la:ta:ga:yo: mo:dimido:, ko:sega gayo: kaluwa a:la:ta:ga: dimido:.

⁹ A:la:ta:ga: Gode eyo: kalu dimido:wo:, gayo: ko:lo: asuwa:foma:ki dimido:ma. Ko:sega gayo: kalu asuwa:foma:ki dimido:.

¹⁰ Mo:wo: a:na ilikiyo:, a:la:ta:ga: ma:mula: kalu a:na ilikiyo:lo:, ga e noma: ha:ga dowo: a:la:widakiyo:, ene misa:yo: mada go:la:bi.

¹¹ Ko:sega Alan amilo: so:lo: dowab a:namio:, gayo: ina:lilo: mo:doma:ib, a:la:ta:ga: kaluwo:lo: ina:liyo: mo:doma:ib.

¹² Mo:wo: Gode eyo: ga we kaluwa a:la:ta:ga:lo: dimido: o:leaumbo:, kaluwo: gaya: sa:la:lia: me:lea:ki ta:fo:. Ko:sega kelego: we tambo Godeya: enena a:la:ta:ga: fa:la:do alifa:.

¹³ A:la:fo: ko:lo: to we ginino: dinafa alobana ba:da:bi. Ga iliyo: Godemo: dulugu sa:lakiyo:, misa: elo:wo: mo:go:lufo:liki sa:ma:no:wo: o:liya:le?

¹⁴ Asulo: ni us amilo: delen a:ma:yo: ninin mano: ko:lo: fanda widakigab. Kalu e misa: fo:no:

sambo ta:fo:lalega, misa: fo:n sambo a:ma:yo: e mo:ego:, fo:fo:dolo: dowab.

¹⁵ Ko:sega ga eyamio: misa: fo:no: sambo ta:fo:lalega, ene misa: fo:n a:ma:yo: e amio: mo:mado: nafale ta:fo:. A:ma: mo:wo: we. Gode eyo: misa: fo:n emo:lo: dimi a:ma:yo:, ene misa:yo: go:lu alitaki go:.

¹⁶ Kalu noma:yo: to wenamio: kegakiyo: mo:walilima:no:lalega, eyo: to we digale asuluma. Niyolo: a:la:ta:ga: Godeya: ene sa:s ko:li ko:lilo: a:ma:yo:lo:, Godeya: to widab amio: man nolo: mo:kudu ha:naki, man imilise weno:ko: kudu ha:na:sen.

Ya:su asulo: ma:no: nakilo: dimidan mano: we

¹⁷ Niyolo: ele nolo: gimo:wo: wala sa:ma:nigo:l. Gio: sa:s amio: kegeakiyo:, man gililo: dimidan a:ma:yo:, gio: mo:asuwa:taki mogaila:sen ko:lo:, man gililo: dimido: a:no: nafa dimido: a:la:bo: mo:sa:ma:no:.

¹⁸ Nilo: tamin amilo: sa:ma:no:wo: we. Gio: sa:s ami kegeakiyo:, gegelebo: aloba:da:i aneka: a:la:bo: kalu noma:yo: nemo:wo: sa:labi dabu ko:lo:, to a:no: hendele a:la:asulo:l.

¹⁹ Gililo: aloba:dab a:ma:yo:, nanog nowo: fa:la:doma:ki gab. Aloba:dab a:ma:yo: Godeya:lo: asulab aumbo: abe kudu ha:naba:le a:la:likiyo:, gimo: walama:ki gab.

²⁰ Gio: ua kegene dofo:likiyo:, Ya:su asulo: ma:no: hendelelo: mo:diab.

²¹ Gio: ma:no: nakiyo:, noldo: mo:yasilaki, tamin doba:da:bo:bo:ge ha:na:ga: besagali na:sen. A:la:gab amio:, kalu nolo: ma:no:lo: mo:di ko:lo:

maiyo: dowaki, a:la:ta:ga: nolo: aluna: ho:no: modo: naki no:nolab.

²² A:la:do: gait a:no: waga dimidaya? Gio: ma:no:lo: ma:no: ayo: aundo:ma ko:lo: gaba:le? Godeya: ene sa:s we o:ngo:mal a:la:asulakiyo:, gao mo:di a:no: sendelo alitaki gaya:le? Man gililo: dimidab ko niyo: waga sa:ma:no:wa:le? Niyo: gili wiyo: dulugu sama:ki gaya:le? Gio: nafa dimidab a:labo:, niyo: mada mo:sa:ma:no:.

²³⁻²⁴ Alan Ya:su amilo: to dia:sa:ga: gimo:lo: dimio:lo: we. Ya:sulo: teledowo: nulu a:namio: eyo: ma:n so:fa: nowo: dia:sa:ga:, Godemo: mada o:m a:la:sa:la:sa:ga:yo:, ma:n a:no: enedo: tili wida:sen kalumo: goloso:go:. A:no: dimiakiyo: a:la:sio:, “Ma:n we no:no:n do:mo:wo: o:m. Gi asuwa:foma:ki dimio:l ko:lo:, giliyo: ne asulakiyo:, a:la:dimida:lubi.”

²⁵ A:la:do: go: o:leaumbo:, ma:n a:no: na:sa:ga:yo:, kab amilo: wain ho:n wasu a:no: dia:ga: ta:li dowaki a:la:sio:, “Wain ho:n we no:no:n ho:bo: amilo: Godeya:lo: ho:gi dinali saefa:yo: we. Gio: ho:n we na:likiyo:, ne asulaki, a:la:ka dimida:li ha:na:lubi.”

²⁶ Ya:su e a:ma:la:yo: semo: yab amio:, gio: Ya:su asulo: ma:n o:lia: ho:n o:lia: na:likiyo:, giliyo: Ya:su elo: nagalo: dia:sa:ga:lo: sowo: a:no: ko:lo: kalaba wida:mela:ib.

²⁷ A:la:fo:ko:lo: kaluka:isale abeyo: Alana: ma:n o:lia: ho:n o:lia: nakiyo:, ene mano: mo:tili dowaki, o:ngo:malo:ngo: a:la:asula:li nalega, eyo: Alana: do:mo: o:lia: ho:bo: o:lia: a:no: wa:la: sa:ndaki, Ya:su e sowo: a:no: o:ngo:malo:ngo: ta:takigab.

²⁸ A:la:fo:ko:lo: giliyo: ma:n o:lia: ho:n o:lia:yo: o:dia:nikiyo:, go:no:n asulo: ko:le aloba:da:bi.

²⁹ Kaluka:isale abeyo: Alana: ene do:mo:wo: di-nafalo: mo:fanda asulaki, ma:n o:lia: ho:n o:lia:yo: ka dia:sa:ga: nalega, e hala dimidab ko:lo:, Gode eyo: e mo:walilima:ib.

³⁰ A:la:do: gab a:na ilikiyo:, kaluka:isale modo:wo: halaido:lo:ma dowaki, nolo: walaf diaki, a:la:ta:ga: nolo: sowo: ko:lo:lab.

³¹ Ko:sega nio: ma:no: o:dia:nikiyo:, ninin asulo: ko:le aloba:dalega, nio: Godeya:lo: mo:walilab a:ma: ha:g amio: mada mo:dowo: ko:lo:lab.

³² Nio: henfelo: kaluka:isale o:lia: gasalitaki mo:sulu hamana:kiyo:, Alan eyo: nili mano: aloba:da:sa:ga:, nimo:wo: man sa:laki, digale alita:lab.

³³ A:la:fo:ko:lo: ni nao nado i, gio: Alana: ma:n o:lia: ho:n o:lia: ma:niki ua kegeakiyo:, nolo: o:yasi dowa:bi.

³⁴ Ge maiyalega, aya na:sa:ga: ya:bi. A:la:dimida:lalega, gio: ualo: kegeab amio: Godeya:lo: mo:walilima:no: a:ma: ha:g amio: mo:doma:ib. A:la:ta:ga: to walama:no: nolo:, ne gilo:wa ya:sa:ga: a:na sa:ma:no:.

12

Mamaya: boba kelego: dimiabo: we

¹ Ni nao nado i, nol asuwa:foma:kiyo: Godeya: ene Mamaya:yo: gimo:wo: asulo: nafa halaido:wo: dimia:ib ko:lo:, gio: babalo: dowabena:ki, boba kelego: a:ma:lo: nanog dia:no:wo: gimo: walama:nigo:l.

² Gio: ha:la:ya elen amio:, tolo: mo:sa:lan gode a:no: ko:lo: wabulumaki, noma:yo: gio: tog ko:li ko:lilo:wa hala tililia: ha:na:len. A:la:bo: gio: asulo: ko:m.

³ A:la:fo:ko:lo: gio: to we dinafa fanda asuluma. Kaluka:isale abeyo: Godeya: Mamaya:lo: tili dowab a:ma:yo:, “Ya:suwo: mogagila:ma” a:la:bo: mada mo:sa:ma:ib. A:la:ta:ga: kaluka:isale abeyo: Mama Malilo:lo: mo:a:lab a:ma:yo:, “Ya:suwo: Kalu Alande” a:la:bo: mo:sa:ma:ib.

⁴ Boba kelego:wo: ko:li ko:lilo: da:lab, ko:sega Mama o:lo: dimia:sen a:no: imilig ko:lo:lab.

⁵ Godeya: nanog dimidama:no:wo: ko:li ko:lilo: da:lab ko:sega, nanog a:no: tambo Ya:su Alan imilig eneno: ko:lo:lab.

⁶ Nanog diab us a:namio: ko:li ko:lilo: dian ko:lo: da:lab, ko:sega nanog a:no: dima:kiyo:, Gode imilise eyo: asulo: nafa halaido:wo: imo:wo: tambo dimia:sen.

⁷ Kaluka:isale nolo: asuwa:ta: melea:kiyo:, Gode eyo: Mamaya: ene boba kelego:wo: tili dabu kaluka:isale ina:lilo:mo:wo: tambo dimia:sen.

⁸ Asug nafa dia:ga:lo: nolbo:lo: sa:ma:no: a:no: Godeya: ene Mamaya a:la:ta:ga: nolbo:wo: a:na dimia:lab. A:la:ta:ga: Godeya: asulo: nafa dia:sa:ga:lo: walama:no: a:no:, Godeya: ene Mama imilig a:na a:la:ta:ga: nolbo:wo: a:na dimia:lab.

⁹ Mama imilig a:na a:la:ta:ga:yo: tili dabu halaido:wo: kaluka:isale nolbo:wo: dimia:lab. A:la:ta:ga: Mama imilig a:na a:la:ta:ga:yo: kaluka:isale nolbo:wo: walaf dowabdo: falele alifa:no: a:no: ko:lo: dimia:lab.

10 Kaluka:isale nolbo:wo: molo ha:na:no: dimidama:ki dimia:lab. Kaluka:isale nolbo:wo: Godeya: towo: kalaba walama:ki dimia:lab. Kaluka:isale nolbo:wo: mama nafa o:lia: mama mogago: a:no: alobana asuluma:ki dimia:lab. Kaluka:isale nolbo:wo: to ko:li ko:lilo:wo: sa:ma:no: a:no: ko:lo: dimia:lab. A:la:ta:ga: kaluka:isale nolbo:wo: to ko:lilo: sa:lab a:ma: ha:gdo: nodo sa:ma:no: a:no: ko:lo: dimia:lab.

11 Nanog ko:li ko:lilo: dimidama:kiyo:, Mama imilig eyo: halaido:wo: dimia:lab. A:la:ta:ga: Mama imilig a:ma:yo: enedo: asulab au da:fea:sa:ga:, kaluka:isale ina:li ina:lilo:mo: dimia:lab.

Do:mo: imilig amio: heb ko:li ko:lilo: da:lab

12 Kaluwa: do:mo:wo: imilig, ko:sega e amio: heb modo:wo: us a:na a:lab. Heb a:no: ko:li ko:lilo: a:ma:yo: do:mo: imilise fa:la:do alifelo: ko:lo:lab. Ya:su Kelisowa: do:mo:wo: o:leo:ngo: ko:lo:lab.

13 Mama imilig a:ma:yo: tili dabu kaluka:isale nio: tambo ho:na to:lola:sa:ga:, nio: do:mo:wo: imilise doma:ki ta:fo:. Do:mo: us a:namio:, nolo: Yu kaluka:isale, nolo: Yu kaluka:isalema, nolo: madali nanog dian, nolo: noma:lo: mo:bo:fo:lowan. Ko:sega ho:n nalu aumbo:, Mama imilise a:no:ko: nio: tambomo: gulu mea:lab.

14 Ni do:mo: we heb imiliseya fa:la:dowo:ma. Ko:sega heb ko:li ko:lilo: kuda:sa:ga: do:mo:wo: a:na fa:la:do alifelo: ko:lo:lab.

15 Giba:yo: sa:lakiyo:, “Ne dagima ko:lo:, do:mo: hebo: nema” a:la:bo: sa:lalega, do:mo: heb

a:namilo: a:lab a:no: mo:kelege dowaki, e do:mo: a:naka o:iliki sa:lab.

¹⁶ A:la:ta:ga: ka:la:na: sa:lakiyo:, “Sio: nema ko:lo:, do:mo: hebo: nema” a:la:sa:la:lalega, do:mo: heb a:namilo: a:lab a:no: mo:kelege dowaki, e a:naka o:iliki sa:la:lab.

¹⁷ Do:mo: we tambowo: si imilise ko: dowo: kibo:bowo:, to sio:wo: waga da:baba:ya:le? A:la:ta:ga: do:mo: we ka:la:n imilise ko: dowo: kibo:bowo:, muno: waga da:baba:ya:le?

¹⁸ Ko:sega do:mo: nilo:wo: o:leo:ngo:ma. Gode ene asulo:wa: iliki, heb ko:li ko:lilo: a:no: do:mo: usa kudu alifelo:.

¹⁹ Do:mo:wo: heb imilise ko: dowo: kibo:bowo:, do:mo:lo:ma domabe.

²⁰ Ko:sega o:leaumba. Do:mo: imilig a:lab we-namio: heb ko:li ko:lilo: kudu alifelo: ko:lo: a:lab.

²¹ Siya:yo: dagimo:wo:, “Ne gelo: mo:asulab. Nina:liyo: o:li doma:no:,” a:la:bo: mo:sa:ma:ib. A:la:ta:ga: misa:ya:yo:lo: gibmo:wo:, “Ne gelo: mo:asulab. Nanogo: nina:liyo: o:li dia:no:,” a:la:bo: mada mo:sa:ma:ib.

²² A:la:ba ko:sega do:mo: heb ko:li ko:lilo: nililo: we halaido:lo:ma dowab a:ma:yo:, nanog elo: dimidab a:no: halaido: dowab ko:lo:, kelego: a:no: aundo:malalega, do:mo: nafayo: mo:doma:ib

²³ Nili do:mo: heb nol we o:ngo:malo:b a:la:do: asulab a:no:, niliyo: dinafa tili dowan. A:la:ta:ga: ni amilo: do:mo: heb sendeloma:no: dowo: a:no: hagulabolo: mo:ta:taki, dinafa momade alita:sen.

²⁴ Ko:sega do:mo: heb ego: ba:dab a:no:, kalaba ta:fo:. Gode eyo: do:mo: heb ni amilo: ko:li ko:lilo: a:no: kudu alifela:sa:ga: ta:takiyo:, do:mo: heb wilo:ma dowab a:no: Gode eyo: wilo: ta:fo:.

²⁵ Elo: dimido: a:no, nili do:mo: wenamio: aloba:dabena:ki dimido:. Ko:sega do:mo:wo: heb ko:li ko:lilo: ni amilo: a:lab a:no: tambo ua imilo: tili doma:ki dimido:.

²⁶ Do:mo: heb imilig nowo: ko:lo: nagalo:wo: ba:dab a:namio:, do:mo: heb nol a:no:lo: tambo nagalo: a:no: ba:da:i ha:na:lab. Do:mo: heb imilig nowo: wilo: dowab a:namio:, do:mo: heb nol a:no:lo: tambo sagalo:wo: ua doma:ib.

²⁷ Gio: tambowo: Kelisowa: ene do:mo: ko:lo:, kaluka:isale gio: ina:li ina:lilo: amio: do:mo: heb nowo: ge ko:lo: a:lab.

²⁸ Gode eyo: sa:s us amilo: nanogo: dima:ki da:feakiyo:, iliga:felo: kalu i a:no: agelo: ko:lo: da:feyo:. A:la:ta:ga: Godeya: tolo: kalab amilo: widan kalu i a:no: andeb ko:lo: da:feyo:. Godeya: mando: wida:lab i a:no: asol ko:lo: da:feyo:. A:ma: fa:s amio:, molo ha:na:no:lo: dimidama:no:wo:. A:ma: fa:s amio: walafdo: falelema:no:wo:, a:la:ta:ga: noldo: asuwa:fa:no:wo:lo:, sa:sdo: bo:fo:mela:no:wo:lo:, a:la:ta:ga: to ko:li ko:lilo: da:da:sa:ga:lo: sa:ma:no:wo:lo:, i a:no: ko:lo: da:feyo:.

²⁹ Sa:s us amio:, tili dabu kaluka:isale i a:no: tambo iliga:felo: kaluma. Iyo: tambowo: Godeya: tolo: kalab amilo: widano: o:mba. Iyo: tambowo: Godeya: mando: widano: o:mba. Iyo: tambowo: molo ha:na:no:lo: dimidano: o:mba.

³⁰ A:la:ta:ga: iyo: tambowo: walafdo: falele alitano: o:mba. Iyo: tambowo: to ko:li ko:lilo:lo: sa:lano: o:mba. A:la:ta:ga: iyo: tambowo: to ko:lilo: sa:lab a:ma: ha:gdo: nodo sa:lano: o:mba.

³¹ A:la:go:ko:lo: giliyo: nanog diakiyo:, boba kelego: taminde amilo: da:lab a:no: ne mada dia:no: a:la:asula:bi. Ko:sega man nafale imilig noma:yo: nolo: tininita:ga: iwalulo: da:lab a:no:, niyo: gimo: walama:nigo:l.

13

Kaluka:isale nol asulan man a:no: we

¹ Niyo: henfelo: kaluka:isaleya: to ko:li ko:lilo:wo: o:li ka sa:ma:no:, a:la:ta:ga: ma:mula: kaluwa: to a:no:lo: dia:sa:ga: o:li sa:ma:no: ko:sega, kaluka:isale nol asulano: aundo:malalega, ne belo madalilo: so:no:wo: o:ngo: dowab.

² Ne Godeya: towo: kalab amilo: walama:no: asulo: a:no: dia:sa:ga:yo:, kelego: wo:no:lelo: da:labo: fanda asululia:sa:ga:, ne mada asulo:wo: di ko:sega, nol asulano: ne amio: aundo:malalega, ne ba madali o:ngo:malo:ngo: ko:lo: a:lab. A:la:ta:ga: niyo: tili dabuwo: halaido: dowaki, misio:wo: o:li gigilima:no: dowo:, ko:sega nol asulano: ne amio: aundo:malalega, ne ba madali o:ngo:malo:ngo: dowab.

³ Kelego: nilo:wo: wa:feyo: kaluka:isale nolbo: tambo dimia:no: a:la:ta:ga: no:no:n do:mo:wo: kalu nolba:yo: deya so:fa:ki dimia:no: ko:sega, nol asulano: ne amio: aundo:malalega, man nilo: dimido: a:no: madali walab.

⁴ Kaluka:isale abeyo: nolo: asulo:ka: a:la:likilo: man elo: dimidano: we. Eyo: nol o:lia:yo: ha:fo:wo: disa:laki, ha:sa yasi dowan. E nol

o:lia:yo: mo:etea:sen. E alano:lo:b a:la:asulakiyo:, enena:ma:la:yo: mo:kaila: sa:lan.

⁵ Eyo: nolo: mo:sendelo alita:sen. Eneko: doma:no: a:lakiyo: mo:asula:sen. E bo:ebo: mo:gadia:sen. Emo:lo: hala dimidab a:no: kabi a:laki ga:lila:sen.

⁶ Eyo: mogago: dimidab a:no: ba:da:ga:yo:, e mo:beakiyo: mo:sagala:sen. Digalo: man dimidab a:no: e sagala:sen.

⁷ Kaluka:isale noldo: asulan a:ma:yo: ene tili dabuwo: mo:ta:fo: ha:naki, Godeya:lo: dimidama:no: a:no: hendele dia:no: a:la:liki yasila:sen. Eyo: hida:yo: ko:li ko:lilo: a:no: dia:i ha:nakiyo:, mo:ta:fo: ha:naki, halale kagafo: ko: ha:na:sen.

⁸ Nol asulan man a:no: ko:ngo: mela:no: doma:ib. Ko:sega Godeya: towo: kalab amilo: widan man a:no: elema:ib. To ko:li ko:lilo: da:da:sa:ga:lo: sa:lan a:no:lo: elema:ib. A:la:ta:ga: asulo:wo: alando: di a:no:lo: tambowo: kelege doma:ib.

⁹ O:g ho:len wenamio:, asulo: nililo: di a:no:, hebda:su di ko:lo:lab. A:la:ta:ga: Godeya: towo: kalaba wida:likiyo:, hebda:su sa:la:lo:l.

¹⁰ Ko:sega ilili alita:ga: nafale ta:fa:no: ho:len a:no: fa:la:dowalikiyo:, heb heb a:lo: nililo: o:gdo: dia:lo:l we kelege doma:ib.

¹¹ Ne so:wala:su silikiyo:, nilo: to sa:lano:lo:, ni asulo:wo:lo:, nilo: ba:dano:lo:, so:wagalina:lo: dimidan o:leau dimida:len. Ne analia:ga: kalu dowakiyo:, so:wagalina: man a:no: tambo ka ta:fo:.

¹² O:gdo: nilo: ba:dab a:no:, hewo: amilo: funa: ba:dan a:gaki, tambowo: mo:fanda bo:do:l. Ko:sega tif amio: nio: hendeleyo: si kudu ba:dakiya, fanda ba:ba:no:. O:go: nelo: asulo: a:no:, heb heb a:la: di ko:sega, Gode elo: ne ko:lo: fanda asululiab o:leaumbo:, tif amio: niyo: kelego: tambowo: fanda asululia:no:.

¹³ A:la:fo:ko:lo: man otalen we ko:ngo: dofo: ha:na:mela:ib. Tili dabu mano:, hendele dia:no: yasilan mano:lo:, nol asulan man a:no:lo: dofo:mela:ib. Ko:sega nol asulan man a:no: wa:la:b dowaki, man nolo: a:ma: tinio: ko:lo:lab.

14

Mamaya: boba kelego: dimia:no: to nolo: we

¹ A:la:fo:ko:lo: giliyo: nol asulan man a:no: ko:lo: kudu ha:na:lubi. A:la:ta:ga: Mamaya:lo: boba kelego: nimo:lo: dimiab a:no: dia:no: a:laki alan asula:bi. Boba kelego: imilise nowo:, Godeya: tolo: kalaba walama:no: a:no: ko:lo: dia:no:wo: mada alan asula:bi.

² Kaluka:isale abeyo: kaluwa:lo: mo:ele da:ba:no: to a:no: sa:lalega, kaluka:isalemo: dabuma:ki sa:laba. Eyo: Godemo: sa:lab. Mo:wo: kaluka:isaleyo: to a:no: mo:fanda asuluma:ib, ko:sega, eyo: Mamaya: halaido: a:na ilikiyo:, to wo:no:ledo: da:lab to a:no: ko:lo: tolab.

³ Ko:sega Godeya: tolo: kalaba walama:no: kalu a:ma:yo: kaluka:isalemo:wo: sa:la:lab. Ililo: to sa:lab a:ma:yo: kaluka:isaleyo: asuwa:taki, ha-laido: dimiaki, a:la:ta:ga: to a:ma:yo: iyo: nofolo: alita:lab.

⁴ Kaluka:isale abeyo: kaluwa:lo: mo:ele da:dan tolo: sa:lab a:ma:yo:, eneno: ko:lo: halale alitaki-gab. Ko:sega kaluka:isale abeyo: Godeya: tolo: kalab amilo: widab a:ma:yo:, sa:s kaluka:isaleyo: tambo asuwa:taki, ili tili dabuwo: ko:lo: halale alita:lab.

⁵ Kaluwa:lo: mo:ele da:dan to ko:lo: Mamaya:lo: dimiab a:no:, niyo: gio: tambo toma:ki asulab. Ko:sega gio: tambowa:yo: Godeya: towo: kalab amio: walama:ki a:la:bo:, ne mada alan asulab. Mo:wo: man dimidan a:la: us wenamilo: wa:la:b da:labo: we, Godeya: tolo: kalab amilo: walama:no: man a:no: alandeyo: o:m. Ko:sega gio: kaluwa:lo: mo:ele da:dan to a:no: sa:lalikiyo:, to a:no:lo: nodoma:no: kalu nowo: dowalega, sa:s kaluka:isaleyo: o:li halale alifa:ib.

⁶ Nao nado i, ne gilo:wa ya:ga: to ko:li, gilo: mo:asulo: a:no: sa:lalega, gio: waga asufa:iba:le? A:la:do: mo:auma:ib. Ko:sega ne gilo:wa ya:ga:yo:, niyo: gimo:wo: to wo:no:lelo: deleno: kalaba sa:laba:le, o: asulo: nafa to dimiaba:le, o: Godeya: towo: kalaba widaba:le o: walama:no: to a:no: fanda widaba:le, a:la:bo: niyo: sa:lalega, a:ma:yo: gio: asuwa:fa:ib.

⁷ To we niyo: da:fe sa:ma:nigo:l. Dagiya:lo: dimido: kelego:, ulunayo:, gidayo:lo:, mela:no:lo:ma ko:sega, go:no:wo: doma:ib. Ko:sega a:la:ma: go:no: doma:kilo: ta:lian aumbo: mo:kudu ha:nalega, kaluka:isaleyo: gisalo: sa:lab a:no: dinafayo: mo:asuluma:ib.

⁸ A:la:ta:ga: olo bulu amilo: belo sa:ndab a:no: dinafalo: mo:folo ha:nalega, kaluka:isaleyo: mo:kegenema:ib.

⁹ Gi amio:lo: o:leau fa:la:doma:ib. Giliyo: kaluwa:lo: mo:ele da:ba:no: towo: sa:lalega, to ha:g gililo: sa:lab a:no: kaluka:isale nolo: mada mo:asuluma:ib. To gilo: a:no: madali walama:ib.

¹⁰ Henfelo: wenamio: to sa:lano: ko:li ko:lilo: da:lab, a:la:ta:ga: to us a:namio: mo:wo: da:lab.

¹¹ Ko:sega hen noma: to a:no: ne mo:asulalega, kalu to o:lo: sa:lab a:no:, niyo: e mageso: mio:lo:b a:la:asuluma:no:, a:la:ta:ga: eyo:lo: ne hen nowo: kalu a:la:asuluma:ib.

¹² Sa:s gi usamio:lo: o:leo:ngo: ka fa:la:doma:ib. A:la:fo:ko:lo: boba kelego: Mamaya:lo: dimian a:no: gio: dia:no:wo: alan asulab ko:lo:, sa:sdo: halale alitan boba kelego: a:no: ko:lo: dia:ga:, giliyo: nanogo: halaido: dia:lubi.

¹³ Mo:wo: a:na ilikiyo:, kaluka:isale abeyo: kalu mo:ele da:dan towo: sa:lalikiyo:, eyo: to a:ma: ha:go: nodo sa:ma:no: a:laki asulo:wo: halaido: dia:nikiyo:, Godemo: dulugu sa:la:bi.

¹⁴ Niyo: kaluwa:lo: mo:ele da:dan to a:na iliki dulugu sa:lalega, ni mamaya:yo: dulugu sa:lab, ko:sega asug nilo:ma:yo: mo:fanda asulab.

¹⁵ A:la:fo:ko:lo: niyo: waga dimidama:no:wa:le? Ni mamaya:yo: dulugu sa:lalikiyo:, ni asuga:yo:lo: dulugu sa:ma:no:. Ni mamaya:yo: gisalo: mo:lalikiyo:, ni asuga:yo:lo: mo:luma:no:.

¹⁶ Gio: a:la:bo: mo:dimidalega, gi mamaya:yo: Godemo:wo: mada o:m a:la:dulugu sa:lab amio:, kaluka:isale nolba:yo: gi to sa:lab a:ma: ha:go: mo:asuluma:ib ko:lo:, iliyo: hendele sa:lab a:la:bo: mada mo:sa:ma:ib.

¹⁷ Giyo: to ko:li noma: iliki, Godemo:lo: dulugu sa:lab a:no:, go:no:no: mada o:m a:la:bo: nafale

sa:ma:ib, ko:sega to sa:lab a:ma:yo: kaluka:isale nolo: mada mo:asuwa:fa:ib.

¹⁸ Niyo: kaluwa:lo: mo:ele da:dan towa a:la:ta:ga: sa:la:sen. Giliyo:lo: a:la:dimia:sen ko:sega niyo: ho:len modo:wa dimidakiyo:, gio: tininila:. A:la:fo:ko:lo: ne Godemo:wo: mada o:m a:la:sa:la:sen.

¹⁹ Ko:sega tili dabu kaluka:isaleyo: gulugululakiyo:, niyo: to mano: abolda:su wido: amio:, kaluka:isaleyo: to a:no: fanda asulaki, iligi da:dalega, ne sagalo: doma:no:. Ko:sega ililo: mo:ele da:dan to a:ma: iliki, niyo: towo: sambo wida:li ha:nalega, ne mo:sagalema:no:.

²⁰ Nao nado i, gio: so:wagalina:lo: asulan aundo: dowab a:no: ka ta:foma. So:wa tuo:luna:lo: man mogago:wo: mo:dimidan o:leau, giliyo:lo: a:la:dimida:bi. Ko:sega asulo: gililo:wo:, kalu ko:go:dego:wa: man a:no: dia:sa:ga:, halale ka-gaya:bi.

²¹ Godeya: ene ele amio: a:la:sio: ko:lo: da:lab,
 “Kalu Alana: sa:lakiyo:, ‘Niyo: to ko:li ko:lilo:lo: sa:lan kaluwa: mego:fa a:la:ta:ga:yo:,
 Yu kaluka:isale no:no:n do:mo:wo: sa:ma:no: ko:sega,

Iliyo: ni towo: mo:dinafa tili da:ba:ib.’”

²² A:la:fo:ko:lo: kaluka:isale mo:tilidabu a:no: Godeya: halaido:wo: ele bo:ba:kiyo:, Godeya: Mama eyo: kaluwa:lo: mo:ele da:dan towa: sama:ki boba dimi. Bo:ba a:no: tilidabu kaluka:isale i asuwa:foma:ki go:ma. Ko:sega tilidabu kaluka:isaleyo: Godeya: halaido:wo:

bo:ba:kiyo:, Godeya: Mama eyo: Godeya: towo: kalaba walama:ki boba dimi.

²³ Tilidabu kaluka:isaleyo: sa:s aya kegea:sa:ga:, mo:ele da:dan to a:no: tambo tolab amio:, ha:la: kaluka:isaleya:le, mo:tilidabu kaluka:isaleya:le usa tinda:ga: da:dalega, iyo: i we mada no:nolakigab a:la:asuluma:ib.

²⁴ Ko:sega gio: tambo Godeya: towo: kalaba widab amio:, mo:tilidabu kaluka:isaleya:le, ha:la: kaluka:isaleya:le aya tinda:ga: da:dalega, to gilido: widab a:na ilikiyo:, iliyo: “Ne mogago: kalulo:b. Gode eyo: ne mo:walilima:ib,” a:la:bo: asuluma:ib.

²⁵ A:la:ta:ga: enen asulo: amilo: wo:no:lelo: deleno: tambo kalaba dia:taliki, e hena misa:fu alifo:likiyo:, Godeyo: wabulu sa:la:sa:ga:yo:, gimo:wo:, “Hendele, Godeyo: gi usamio: a:labo:lo:b,” a:la:sa:ma:ib.

Godelo: wabudan man hendeleyo: we

²⁶ A:la:fo:ko:lo: nao nado i, gio: Godeyo: wabudaki ua kegeakiyo:, gio: waga dimidama:no:wo:? Gio: kegeakiyo:, nolo: gisalo: mo:luma:no: doma:ib. Nolo: to mando: walama:no: doma:ib. Nolo: Godeya: to emo:lo: kalab amilo: widabdo: sa:ma:no: doma:ib. Nolo: kaluwa:lo: mo:ele da:dan tolo: sa:ma:no: doma:ib. A:la:ta:ga: nolo: to a:no:lo: nodo sa:ma:no: doma:ib. Gililo: dimidab a:no: tambowa:yo:, sa:so: ko:lo: halale alifa:no: dimida:bi.

²⁷ Kaluka:isale nolba:yo: kaluwa:lo: mo:ele da:dan to sa:ma:no: dowalega, kalu a:la:ya:le, otalena:le a:ma: ka sa:ma:no: dowalega o:li.

I a:no: uayo: sa:la:so:bo. Imilig noma: ko:le sa:la:sa:ga:yo:, noma:yo: a:na sa:la:bi. A:la:ta:ga: kaluka:isale nolo: ililo: to sio: a:no: fanda asuluma:kiyo:, noma:yo: ha:go: nodo sa:la:bi.

²⁸ To ko:lilo:lo: sa:lab o:lo: nodo sa:ma:no:wo: aundo:malalega, mo:ele da:dando: tola:lab kalu a:no: sa:s usamio: hela:ta:ga:, enena:ma:la: Godemo: sa:la:bi.

²⁹ Godeya: tolo: kalab amilo: walama:no:wo:, a:la:ya:le o: otalena:le a:ma: ka sama:ki ta:ta:bi. A:la:ta:ga: kaluka:isale nolo: to ililo: sa:lab a:no: da:da:likiyo: aloba:da:lubi.

³⁰ Ko:sega kaluwo: Godeya: towo: wida:lalikiyo:, Godeya: Mamayo: kalu da:da:lab nowo:mbo:wo: to ho:gi nowo: kalaba widalikiyo:, eyo: to a:no: walama:no: asulalega, kalu tamin amilo: wida:len a:no: ka:la:bi.

³¹ A:la:dimida:sa:ga:yo:, gio: ina:li ina:lila:bo: fogo: dimiaki, i a:no: tambo Godeya: towo: kalab amio: walama:ib ko:lo:, gio: tambo asulo:wo: di-aki, tili dabuwo: halale alita:mela:ib.

³² Godeya: towo: kalab amilo: walama:no: kalu i a:ma:yo: uayo: tolabena:ki, eneno: o:lika tili doma:ib.

³³⁻³⁴ Gode eyo: kelego: dimidakiyo:, babale dofo:likilo: mo:dimida:lab. Kelego: tambowo: dinafa ha:sa dowamelea:ki dimidali ta:lab.

Gode amilo: tili dabu kaluka:isaleya: sa:s ko:li ko:lilo: wenamilo: man dimidab aumbo:, ka:isale iyo: sa:s usamio: hela:ta:ga: siliki, towo: halale sa:la:so:bo. Eleya:lo: sio: aumbo:, iyo: ha:ga dowa:bi.

³⁵ Ga iyo: to nowo: mo:wo: fanda asuluma:no: dowalega, e aya ha:na:sa:ga: siliki, ene inbo: dabu ba:da:bi. Sa:s aya kegeakiyo: towo: gaya: halale sa:lalega mada mo:ililo:.

³⁶ Kolin kaluka:isale, Godeya: towo: gilo: ami ko:le tamin mo:mo:do:wa:le? Godeya: ene to a:no: imilise gimo: ka dimeya:le? A:la:baka:.

³⁷ Kalu abeyo: eneno:, “Ne Godeya: tolo: kalab amilo: widan kalu dowo:lo:b” a:la:asulaki, o: “Ne mamaya: bobayo: o:ma di” a:la:asulalega, nilo: to ko:lo: sa:sa:lo: we, eyo: Alana: elelo:b a:la:asulakiyo: kalaba sa:la:bi.

³⁸ Kaluka:isale abeyo: to welo: mo:iligi da:dab a:no:, to elo: sa:labo:lo: giliyo: iligibo: da:da:so:bo.

³⁹ A:la:fo:ko:lo: nao nado i, giliyo: Godeya: towo: kalab amilo: walama:no:wo: mada alan asula:bi. A:la:ta:ga: kaluwa:lo: mo:ele da:dan to sa:ma:no:wo: giliyo: ka:la:so:bo.

⁴⁰ Ko:sega sa:s amilo: gililo: kelego: dimidan a:no: tambo, giliyo: tog digalo: nafaleya kudu ha:naki dimida:lubi.

15

Ya:su e sowa:sa:ga: a:ma:la: dasi

¹ Nao nado i, Godeya: to nafa nilo: gimo:lo: wido: a:no:, o:go: niyo: wa:ka a:dinafa wala sa:ma:nigo:l. Giliyo: to a:no: tili da:da:ga:yo:, gio: o:go: halale kagafo:lab ko:lo: sa:ma:nigo:l.

² To nafa nilo: gimo:lo: wido: a:no:, giliyo: dinafa halale ta:li dofo:lalega, to a:ma: ilikiyo:, Gode eyo: gio: asuwa:taki a:ma:la: gasilia:ib. Ko:sega giliyo:

to a:no: dinafayo: mo:halale ta:li dofo:lenu:lalega,
tilidabu gilo:wo: o:ngo:mal doma:ib.

³ Tamin amilo: to nilo: di a:no:, niyo: to a:no:
gimo: wido:. To a:ma: ha:g sa:ma:no: alano: we,
Godeya: bugo: amilo: saefa: o:leaumbo:, Ya:su
Keliso e nili mogago:wa sowo:.

⁴ E sowabiki, daido:wa difa:. E ho:len asol
a:namio:, mela:no:wo: dia:sa:ga: a:ma:la: dasili.
Godeya: ene towa:lo: sa:sa:lo: o:leau fa:la:dowo:.

⁵ Ya:su e dasilia: ha:nakiyo:, Bidalo:wa han-
dalota:ga:yo:, tif amio: enedo: tili wido: kalu
kugula:fo:lo: sendo: a:na handalowo:.

⁶ A:ma: fa:s amio: elo: kudu ha:na:len
kaluka:isaleyo: fudo: bi a:la:fo:lo: tinio: i a:ma:yo:
ho:len imilig a:namio: Ya:suwo: uaka ba:ba:
Kaluka:isale i a:no:, modo: nolo: o:g wenamio:
o:sab ko:sega a:la:sayo: dane ane.

⁷ A:la:ta:ga: Ya:su e Ya:ma:sdowa han-
dalota:ga:yo:, iliga:felo: kalu ilo:wa tambo
fa:la:dowo:.

⁸ A:la:ta:ga: nelo: amio: Ya:su e tifdeya han-
dalowo:. Iliga:felo: kalu doma:no:wo: ne mo:ego:
ko:sega, ne so:wa ko:lo: ho:lende amilo: mo:sa:la:li
o:leaumbo:, tog nowa a:la:ta:ga: iliga:felo: kalu
ta:fo:.

⁹ Iliga:felo: kalu nolo: wilo: dofo:lab ko:sega, ne
ili ha:ga dowaki, tifdeyo: ne ko:lo: o:lo:l. Niyo:
Godeya: ene sa:s kaluka:isale i a:no: ta:lia:sa:ga:,
yame tandeki, hida:yo: ko:li ko:lilo: imo:wo:
dimia:len ko:lo:, ne iliga:felo: kalu doma:no:wo:

mo:ego:.

¹⁰ Ko:sega Godeya: nemo:lo: ha:fo: disa: a:ma: ilikiyo:, ne iliga:felo: kalu ta:fo: ko:lo: o:lo:l. Godeya: ene ha:fo: disa: a:ma:yo: madaliyo: mo:wala:, fowo: hedo:. Nanog halaido: nilo: dimido: a:ma:yo:, iliga:felo: kalu nolba:lo: dimidab a:no: tinio:. Ko:sega nanog a:no: nina:li nino:ma. Godeya: nemo:lo: ha:fo: disa: a:na ilikiyo:, nanogo: dimido:.

¹¹ Ko:sega nanog a:no: ni dimido:lalikiyo:lo:, iliga:felo: kalu nolba:yo: dimido:lalikiyo:lo:, a:no: o:li. Niliyo: to nafa imilise a:no:ko: wida:sen ko:lo:, gio: to a:no: ko:lo: tilidabu.

Sowo: a:no: tif amio: a:ma:la: dasima:ib

¹² Niliyo: Ya:su Keliso e sowa:sa:ga: mela:no:wo: dia:sa:ga:, a:ma:la: dasilia:gane a:la:li wida:sen ko:lo:, gio: nolba:yo: “Kaluka:isale sowo: a:no: a:ma:la:yo: mo:dasima:ib” a:la:do: sa:lab a:no: wangabi sa:laya?

¹³ Kalu sowo:wo: a:ma:la:yo: mo:dasilan kibo:bowo:, Gode eyo: Ya:suwo: a:ma:la:bo: mo:dasili alifabe.

¹⁴ A:la:ta:ga: Gode eyo: Ya:su Kelisowo: a:ma:la:yo: mo:dasili alifa: kibo:bowo:, to nililo: wida:lab a:no: o:ngo:mal a:la:ta:ga: tili dabu gilo:wo:lo: ba madali o:ngo: domabe.

¹⁵ O:leo:ngo: kibo:bowo:, niliyo: Godeya:lo: dimido: a:no: ko:lo: wido: amio:, nio: madali tolo: sa:lan kalu o:ngo: fa:la:domabe. Mo:wo: niliyo: Gode eyo: Ya:su Keliso e a:ma:la: a:dasi alifa: a:la:bo: fanda wida:sen. Ko:sega Gode eyo:

Ya:suwo: a:ma:la:yo: mo:dasili alifa: kibo:bowo:,
sowo:wo:lo: a:ma:la:yo: mo:dasilimabe.

¹⁶ Gode eyo: sowo: kaluka:isaleyoy: mo:dasi
alifa:no: kibo:bowo:, Ya:suwo:lo: a:ma:la:yo:
mo:dasi alifabe.

¹⁷ Ya:su Keliso e Gode eyo: hendele a:ma:la:yo:
mo:dasi alifa: kibo:bowo:, tili dabu gililo:wo:
o:ngo:mal dowaki, gio: man mogago: a:naka
o:dofu: ha:na:melebabe.

¹⁸ A:la:ta:ga: Keliso kaluka:isale Ya:su amilo: tili
da:da:sa:ga:lo: dane ane a:no:lo: hendele sulu ane
domabe.

¹⁹ Nio: Ya:su eyo: asuwa:taki, nafale mesea:ki
ta:fa:ib a:la:li tilida:daki yasilo:l. Ko:sega
niliyo: eyo: henfelo: wenamilo: do:mo: wilo: ko
asuwa:fa:ib a:la:li tili asulai kibo:bowo:, nimo:wo:
mada alan nofolomabe.

²⁰ A:laba. Ko:sega Ya:su sowo: a:no: Gode eyo:
hendele a:ma:la: dasi alifa:. Ya:su ko:lo: a:ma:la:
dasi a:ma:yo:, Keliso kaluka:isale sowo: a:no: tif
amio: a:ma:la: dasima:ib a:la:li widaki go:. Egelo:
amilo: ho:gi hedo: o:leaumbo:, Gode eyo: taminde
amilo: dasi alifa:yo: Ya:su e ko:lo:, tif amio: Keliso
kaluka:isale sowo: a:no:lo: a:ma:la:yo: a:la:ka dasi
alifa:ib.

²¹ Kalu imilig nowa a:la:ta:ga:yo: sowano: ko:lo:
fa:la:do alifa:. O:leaumbo:, sowo: kaluka:isaleyoy:
mela:no:wo: a:ma:la: dia:sa:ga: dasi alifa:no:
a:no:lo:, kalu imilig nowa a:la:ta:ga: fa:la:do alifa:.

²² Kaluka:isaleyoy: tambo Adama a:la:ta:ga:
fa:la:dowo: ko:lo:, iyo: tambo sowa:lab.
O:leaumbo: kaluka:isale abeyo: Ya:su Kelisowa
amilo: dowab i a:no: mela:no: mela:no:wo: dia:ib.

²³ Ko:sega dasi alifa:no: ho:len enedo:leyo: da:lab. Gode eyo: Ya:suwo: e ko:le tamindeya dasi alifa: a:la:ta:ga:, Ya:su e a:ma:la: yab amio:, Gode eyo: kaluka:isale Ya:suwa: eno:le dowo: a:no:lo: a:na dasi alifa:ib.

²⁴ A:ma: fa:s amio:, elema:no: ho:lendeyo: a:na fa:la:doma:ib. O:g a:namio:, Ya:su eyo: gamani misa: kaluwo:lo:, henfelo: wenamilo: wi ko:li ko:lilo: amilo: halaido:lo: a:lab a:no: tambo, e buba:sa:ga: tiniakiyo:, ililo: halaido: bo:fo:len a:no: tambo iya Godemo: dimia:ib.

²⁵ Mo:wo: Ya:su e ene gis kalu tambowo: semo: wa:la: so:no: amio:, Ya:su e misa: kalu alan dofo:mela:ib.

²⁶ Ya:su eyo: gis nol a:no: tambo tinia:sa:ga:yo:, eyo: sowan mano: tifa bidila:sa:ga: tininima:ib.

²⁷ Mo:wo: Gode ene bugo: amio: a:la:sa:sa:lo:, “Gode eyo: kelego: tambowo: Ya:sumo: bo:fo:melea:ki, e ha:ga difa:.” A:la:fa:la:doma:kiyo: Godeya: ene saefa: ko:lo:, Gode eneno: Ya:suwa: ha:g amio: mo:a:lab a:la:bo: nio: fanda asulab.

²⁸ Gode eyo: kelego: tambowo: Ya:su Kelisomo: bo:fo:melea:ki ene dagiya dia:tab amio:, ene so:wa a:ma:yo: eneno: iya Godeya: ha:ga ta:fa:ib. Ta:tab a:na ilikiyo:, Gode e iwalu dowaki, kelego: tambowo: eneno: a:na bo:fo:mela:ib.

²⁹ Ko:sega sowo: kaluka:isale i a:no: a:ma:la:yo: mo:dasima:no: dowo: kibo:bowo:, kaluka:isale nolba:yo: sowo: kaluka:isale asuwa:takiyo:, ili wi amilo: ho:n amilo: to:lolan man a:no: mo:lo:ma domabe. A:la:ta:ga: sowo: kaluka:isale i a:no:

a:ma:la:yo: mo:dasima:no: dowo: kibo:bowo:,
sowo: kaluka:isale a:ma: wi amilo: ho:na to:lolan
man a:ma:yo: mada mo:asuwa:fabe.

³⁰ A:la:ta:ga: iliga:felo: kalu niliyo: to nafa
widakiyo:, ho:lenu: tambo hida:yo: ko:li
ko:lilo: odo: ba:da:li sia:len ko:lo:, sowo:wo:
mo:dasima:no: dowo: kibo:bowo:, hida:yo: a:no:
niliyo: mada mo:dimo:lo.

³¹ Ni nao nado i, nio: tambo nili Alan Ya:su
Kelisowa dowakiyo:, ne gimo:wo: mada alan
sagalab ko:lo:, to gimo:lo: sio: a:no: hendele
so:lo:l. Ho:lenu: tambo niyo: hida:yo: alan diakiyo:
soma:no:wo: o:ngo: dowa:lab.

³² A:fesa:s amisa:n amio:, niyo: saila gasa
o:ngo: dowab kalu mogago: i a:no:lia: bubo:
ko:lo:, no:no:n asulo:wa: dimido: kibo:bowo:,
nilo: dimido: a:ma:yo: ne mada mo:asuwa:fabe.
Henfelo: kaluwa:lo: sa:lab we, “Nio: aliyo: soma:ib
ko:lo:, o:go: ma:n o:lia: ho:n o:lia: alan naki
sagalema:niki.” Nio: man ililo:wo: mo:kudu
ha:na:no: ko:sega, kaluka:isale sowo: a:no:
a:ma:la:yo: mo:dasima:no: kibo:bowo:, nio:lo:
sagalema:no: man a:no:ko: kudu ho:no:bo:lo.

³³ Kalu a:la:do: asulab a:ma:yo: gio: dikidaki
susululia:ga: hamana:kiyo: dowo:so:bo. Mo:wo:
gio: mogago:lo: dimidab a:no:lia: ege dowalega,
man nafa gililo: dimidan a:no: mogagila:ma:ib.

³⁴ A:la:fo:ko:lo: babaledo: asulab a:no:
kata:ta:ga:, man digalo:le a:no: asulakiyo:,
mogago: a:dimidama:no:wo: ta:foma.
Kaluka:isale gio: nolo: Godeyo: mo:asulo: o:lab.
Gio: ko:lo: sendelo alitaki, niyo: to we a:na so:lo:l.

Sowo: dasilab do:mo: a:no: ko:li doma:ib

³⁵ Ko:sega kalu noma:yo: a:la:dabu ba:dalikiyo:, “Sowa:lab we waga dasima:iba:le? A:la:ta:ga: a:dasilia:ga:yo: do:mo: ililo:wo: o:bo:ngo: doma:iba:le?” a:la:dabu ba:dab ko:lo: sa:ma:nigo:l.

³⁶ Gio: hala asulaki dabu ba:dab. Giliyo: hen amilo: fo gelab a:no: mo:badalialega, mela:no:lo: mo:dia:ib. Fo a:no: tamin amio: badalia:sa:ga:yo:, musug ho:giyo: a:na fa:la:doma:ib.

³⁷ Giliyo: goani gelakiyo:, kelego: gilo: gelab a:no:, tif amilo: i fa:la:doma:no: o:ngo:lo: mo:gelo:. Us a:no:ko: gelan.

³⁸ Us gelo: amilo: kelego: fa:la:doma:no: a:no: Gode eyo: enedo: asulab au da:fe saefa:. Us ko:li ko:lilo: a:namio:, misido: ko:li ko:lilo: enedo:leyo: ko:lo: fa:la:doma:ib.

³⁹ Henfelo: wenamio: do:mo:wo: imilisema, ko:li ko:lilo: da:lab. Kaluwa: do:mo:wo: ko:li, a:la:ta:ga: no:ma: do:mo:wo:lo: ko:li. O:ba:yo:lo: ko:li, a:la:ta:ga: ka:yo:lo: ko:li ko:lo: a:lab.

⁴⁰ Akin halonamio: kelego: da:lab a:no:lo: do:mo:wo: ko:li ko:lilo: a:lab, a:la:ta:ga: henfelo: wenamio:lo: do:mo:wo: ko:li ko:lo: a:lab. Ko:sega kelego: akin amilo: da:lab a:ma: do:mo: amilo: momado:wo: nafale ko:li ko:lo:lab. A:la:ta:ga: henfelo: wema: do:mo: amilo: momado:wo: mada ko:li ko:lo: a:lab.

⁴¹ Ofa: fo:fo:lesodo: momado: enedo:leyo: ko:lo:lab. Eleya: ene fo:fo:lesodo: momado: elo:wo:lo: ko:li ko:lo: a:lab. Tamina:lo: momado:wo:lo: ko:li a:lab. A:la:ta:ga: tamin nol

ko:li ko:lilo: a:ma: ene momado:wo: ko:li ko:lilo:
a:lab.

⁴² A:la:do: go: o:leaumbo:, kaluka:isale sowo:
a:no: a:ma:la: a:dasima:ib. Do:mo: hen amilo:
dia:fa:nigab a:no:, hese ha:na:no: do:mo: dowo:.
A:ma:la: dasima:no: do:mo: a:no:, mo:hese
ha:na:no:, ko:ngo: halaido: mela:ib.

⁴³ Do:mo: hen amilo: dia:tan a:no:, mogago:
ba:ba:no: dowo:. A:ma:la: dasima:no: do:mo:
a:no:, wilo: di nafale doma:ib. Do:mo: hen amilo:
dia:tan a:no:, halaido:lo:ma dowo:. A:ma:la:
dasima:no: do:mo: a:no:, halaido:le doma:ib.

⁴⁴ Do:mo: hen amilo: dia:tan a:no:, hena:no:
ko:lo: a:ma:la: henbo: dimiab. A:ma:la: dasima:no:
do:mo: a:no:, mama eyo: mela:no: dimia:sen ko:lo:
do:mo: a:no: Hebene eno:. Henfelo: do:mo: we
a:lab ko:lo:, niliyo: Hebeneya: do:mo:leyo:lo: hen-
dele a:lab a:la:asulo:.

⁴⁵ Godeya: bugo: amio: a:la:sa:sa:lo:, “Tamin
amilo: fa:la:dowo: kalu Adam e do:mo:wa:
mela:no: a:no: ko:lo: dia:ga: sen.” Ko:sega a:ma:
fa:s amio: kalu nowo: Adam o:ngo: ko:lo: mio:.
Kalu a:no: Ya:su ko:lo:, e mela:no:lo: dimia:no:
mama a:no: ko:lo: fa:la:dowo:.

⁴⁶ Mela:no: mama a:no: tamin amio:
mo:fa:la:dowo:. Henfelo:wa: do:mo: ko:le
fa:la:dowo:, a:la:ta:ga: mela:no: mama a:no: tifa
fa:la:dowo:.

⁴⁷ Taminde amilo: kalu fa:la:dowo: a:no: hena
a:la:ta:ga: fa:la:do alifa:. Kalu tif amilo: mio: a:no:
Hebene a:la:ta:ga: mio:.

⁴⁸ Henfelo: kaluka:isale i a:no: tambo, taminde
amilo: fa:la:dowo: kalu o:leo:ngo: ko:lo:lab.

Hebeneya:no: kaluka:isale i a:no:, tif amilo:
 Hebene a:la:ta:ga:lo: mio: kalu o:ngo: ko:lo:lab.

⁴⁹ Nio: tambo henfelo: kalu misido:le o:ngo:
 ko:lo: fa:la:dowo:. O:leaumbo:lo:, tif amio: nio:
 Hebene a:la:ta:ga:lo: mio: kalu misido:le o:ngo:
 ko:lo: fa:la:doma:ib.

⁵⁰ Nao nado i, niyo: gimo:wo: mada hen-
 dele fanda so:lo:l. Henfelo:wa: do:mo: o:lia:
 ho:bo: o:lia: we, Godeya:lo: bo:fo:mela:no: hen us
 a:namio: mada mo:tina:ib. A:la:ta:ga: nili do:mo:
 hese ha:na:no: wema:yo:, ko:ngo: mela:no:wo:
 mada mo:dia:ib.

⁵¹ Gio: dabuma. To wo:no:lelo: da:lab
 nowo: sa:ma:nigo:l. Nio: nolo: soma:ib, nolo:
 mo:soma:ib, ko:sega Gode eyo: nio: tambo mada
 nafale ko:li a:fa:la:do alifa:ib.

⁵² Edakiyo: belowo: sa:ndalikiyo:, wigibole
 a:naka si fo:n yabalan o:leau fa:la:doma:ib. Be-
 lowo: sa:ndalikiyo:, Gode eyo: dane ane kalu i
 a:no: dasilia:sa:ga:yo:, ko:ngo: mela:no: do:mo:wo:
 imo: dimia:ib. O:leaumbo: Gode eyo: nili do:mo:
 we tambo ko:li a:fa:la:do alifa:ib.

⁵³ Nili do:mo: hese ha:na:no: we ko:li
 nodola:sa:ga:, mo:hese ha:na:no: do:mo:
 fa:la:doma:ib. Soma:no: do:mo: nililo: we
 nodola:sa:ga:, ko:ngo: mela:no: dowai ha:na:no:
 do:mo: ta:fa:ib.

⁵⁴ Hesema:no: do:mo: nililo: we nodola:sa:ga:,
 nafale dowai ha:na:mela:ib. A:la:ta:ga: soma:no:
 do:mo: nililo: we nodola:sa:ga:, ko:ngo: mela:no:
 ho:gi nowa doma:ib. A:no: ko:lo: fa:la:dowalikiyo:,
 Godeya:lo: to sa:sa:lo: we hendele ilili alifa:ib. To

a:ma:yo: a:la:sio:,

“Gode eyo: sowana:lo: halaido: a:no: bidila:sa:ga:,
sana to:lolaki tinio: ko:lo:lab.”

⁵⁵ “Sowan, giyo: bubo:wo: waga tininima:no:wo:?”

Gilo: olana: halaido:wo: ha:?”

⁵⁶ Soma:no:wa: ene olana: halaido: a:no:, man mogago:wo: o:m. A:la:ta:ga: ele a:ma:yo: nililo: man mogago: dimidab a:no: kalaba wida:sen ko:lo:, man mogago: a:ma: halaido:wa:yo: nio: mogag-ila:ma:no: dowalab.

⁵⁷ Ko:sega Alan Ya:su Keliso eyo: soma:no: a:no: o:ma tinio: ko:lo:, niliyo:lo: eya a:la:ta:ga:yo: bubo:wo: o:li tininima:ki ta:fo:. A:la:go:ko:lo: niliyo: Godemo:wo: mada o:m a:la:sa:ma:niki.

⁵⁸ A:la:fo:ko:lo: ni milile, tilidabu ginido: amio: mada dinafa halale kagama. Man ko:li ko:lilo: a:ma:yo: gio: kanilia:ga: ha:nabena:ki dinafa dowabi. Gio: Ya:suwa kuda:sa:ga:lo: nanog diab a:no:, ba madaliyo: mo:wala:ma:ib a:la:asulo: ko:lo:, giliyo: ho:leno: tambowo: Ya:su Alana: ene nanog a:no: iligi dia:i ha:nakiyo: halale dimida:lubi.

16

Ya:lusalem kaluka:isaleyo: asuwa:foma:ki, mo-leyo: kegea:bi

¹ Godeya:no: kaluka:isale Ya:lusalemdo: sab o:mo:lo: mole kegea:sa:ga:lo: dimia:no: a:no: ko:lo: sa:ma:nigo:l. Nilo: Galasia sa:s kaluka:isalemo:lo: dimidama:kilo: saefa: o:leaumbo:, giliyo:lo: a:la:ka dimida:lubi.

² Dom ho:lenu: tambo amio:, mole gilo: diab a:no: heb nolo: aloba:da:sa:ga:, kegene dia:ta:lubi. A:la:bo: kegea:lenu:lalega, nelo: fa:la:dowab amio: gio: moleyo: mo:kelema:ib.

³ A:la:dimidakiyo:, giliyo: kalu nolo: moleyo: Ya:lusalem dia: hamana:kiyo: da:fea:bi. Ne fa:la:dowalikiyo:, ele ba:ba:no: mo:fo:so: nowo: niyo: sa:la:sa:ga:yo:, kalu gililo: da:feyo: i a:no: Ya:lusalem fa:la:dowakilo: walama:no:wo:, niyo: mo:fo:s a:no: imo:wo: dimita:ga: iliga:fa:no:.

⁴ Nelo: ha:na:no: dowalega, iyo: ne o:lia: ua ka ha:na:no:.

Fo:l e Kolino: ha:na:no: a:la:saefa:

⁵ Ne Masedonia kaluka:isaleyo:lo: ba:ba:no: asulo:l ko:lo:, ne Masedonia ko:le ha:na:sa:ga:yo:, gilo: amio: a:na mia:no:.

⁶ Ho:len nolo: ne ge o:lia: mesa:no: asulaki, ta:n amilo: ele otaleno: a:na elema:iba:le da:fema:no: ko:lo:, ne gi o:lia: sa:ga:, ta:fo: ha:nalikiyo:, ne hen o:bamida:ya:le ha:na:no: a:namio:, giliyo: ne asuwa:taki, sagala:likiyo: iliga:fa:ib.

⁷ Ne ge o:lia:yo: ho:lenu: abolda:su dota:ga: ha:na:no:ma. Kalu Alana:yo: nemo:wo: fogo: dimialega, ne ge o:lia:yo: ho:lenu: modo: o:a:la:ga: ha:na:no: asulo:.

⁸ Ko:sega o:go: ne A:fesa:s amisa:n wenaka o:dofola:ga:, Ba:ndiko:s ho:lenu: fa:la:dowalikiyo:, a:na dota:ga: mia:no:.

⁹ Mo:wo: Gode eyo: ne wenamio: nanogo: alan dima:kiyo: togo: kolaefa:. Ko:sega kaluka:isale

modo: sab wema:yo:, nemo:wo: mo:beakiyo: gis dimida:liki sab.

¹⁰ Timoti e gilo: amio: yalega, giliyo: emo:wo: sagalaki tililia:bi. Ne ko:lo: Alana: nanog dia:i ha:na:lo:l we aumbo:, Timoti elo: nanog a:no: dia:i ha:na:lab.

¹¹ A:la:fo:ko:lo: kalu noma:yo: e wa:la: sa:ndakiyo: mo:bea:so:bo. Ne Timoti o:lia: tilidabu kalu nol o:lia:yo: nelo:wa fa:la:doma: mena:ki yasilo:l ko:lo:, giliyo: e ha:fo: disa:lakiyo: sagala:sa:ga:, ha:sa iliga:ta:bi.

¹² Nili nao Abolos elo:wo:lo: towo: sa:ma:nigo:l. Abolos e ao nol o:lia: gilo:wa mena:kiyo:, niyo: emo:wo: towo: halaido: sio:, ko:sega o:g mia:no:wo: e mo:beabiki ta:tab. Tif amio: ho:len nowo: fogo: dowalikiyo: e mia:ib.

¹³ Keliso amilo: tilidabu man a:no: dinafa tili-dowaki, halale kagaya:bi. Gio: tagilakiyo: gigili kagaya:so:bo.

¹⁴ Nanog gililo: dimidab a:no: tambo, nol o:lia:yo: ha:fo: disa:laki dimidama.

¹⁵⁻¹⁶ Giliyo: a:la:asulo:. Akaya hen a:namio:, kaluka:isaleyo: mo:mo:dalo: tilidabu a:no:, Stefanasa: ene eso:lo: o:m. A:la:ta:ga: iyo: Godeya:no: kaluka:isale nolo: asuwa:takiyo: halaido: nanog dia:sen. A:la:fo:ko:lo: niyo: gimo:wo: to we a:la: halale so:lo:l. Ni nao i gio:, kalu we o:ngo:ma: ha:ga dowaki, a:la:ta:ga: kaluka:isale i o:lia:lo: Godeya: nanogdo: dimida:lab a:no:lia:ma: ha:ga dowa:bi.

¹⁷ Stefanaso:, Fotunatuso:, Akaikuso: kalu otalen i we nelo:wa fa:la:dowo: amio:, ne mada

sagalo:wo: alan dowo:. Gililo: mo:dimidama:no:
dowo: aumbo: i a:ma: dimido:.

¹⁸ Iliyo: nemo:wo:lo: gimo:wo:lo: sagale alitaki,
halale alifa:. A:la:go:ko:lo: giliyo: kalu a:la:do:
dimidab a:ma: wiyo: dulugu alita:bi.

¹⁹ Sa:s kaluka:isale A:sia hen amilo: sab a:ma:yo:
sagalo: towo: gimo: saga:to:l. Akwilayo:, Bisilayo:,
a:la:ta:ga: ili ayamilo: sa:s kaluka:isale kegeo:
i a:ma:yo:lo: gio: asulaki, Alana: wiya ilikiyo:,
sagalo: towo: iliga:tab.

²⁰ Gao gado i wilo: sab tambowa:yo: sagalo:
towo: gemo:wo: iliga:tab. Gao nol o:lia: sagale
alitakilo: ebean aumbo: mimila:bi.

²¹ Ne Fo:l, sagalo: to heb we no:no:n dagileya:
sa:sa:lo: ko:lo: iliga:to:l.*

²² Kaluka:isale abeyo: Alan Ya:su Keliso o:lia:yo:
ha:fo:wo: mo:disa:lalega, kaluka:isale i o:lo: amio:
Godeya: ene gadio: a:no: doma:ki so:lo:l. Kalu
Alan, ge mena.

²³ Alan Ya:su Kelisowa: ene sagalakilo: ha:fo:
disa:lan man a:no: gi o:lia: dowa:biyo:.

²⁴ Nio: tambo Ya:su Keliso amio: ege dowo:
ko:lo:, nilo: ha:fo: disa:lan a:no: gi o:lia:
dowa:biyo:.

16:19: Ilig 18.2,18,26 * **16:21:** Mo:fo:s we, Fo:l eneno: towo:
sa:la:labikiyo:, Sostenes eyo: mo:fo:s amio: a:na sa:sa:lo:. Ko:sega
to heb 21 imilig we, Fo:l ene dagileya: sa:sa:lo:. **16:22:** Gala
1.8-9, Kala 22.20

**Godeya: To Nafayo: We
The New Testament, Genesis, and Ruth in the Kaluli
language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Kaluli long
Niugini**

copyright © 1998-2022 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaluli

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-08-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files dated 1 Aug 2024

b1d455ca-c4bb-5822-b79f-8fad97c5b77